

**UNIVERSITAT OBERTA DE
CATALUNYA
ESTUDIS D'ECONOMIA I EMPRESA
GRAU DE TURISME**

**CÀMPINGS ECO-TECNOLÒGICS A
CATALUNYA**

*Estudi de casos dels establiments "Camping La Ballena
Alegre Costa Brava" i "Camping & Resort Sangulí
Salou"*

Autora: Nerea Tules Cuartero

Tutora: Paula Simó Tomás

**Treball de Final de Grau
Curs Acadèmic 2023/2024
Tarragona, 2024**

ÍNDEX DE CONTINGUTS

RESUM	4
AGRAÏMENTS	5
1. PRESENTACIÓ DEL TREBALL	
1.1 Introducció	6
1.2 Objectius i hipòtesis	8
1.3 Descripció del treball	10
2. METODOLOGIA	11
3. FONAMENTS TEÒRICS	
3.1 El turisme de càmping	
3.1.1 Impacte del turisme en les destinacions i fonaments del turisme sostenible	13
3.1.2 Orígens del càmping modern	16
3.1.3 Contextualització actual	18
3.2 Legislació i certificacions	
3.2.1 Àmbit europeu i internacional	20
3.2.2 Àmbit nacional: Espanya	22
3.2.3 Àmbit autonòmic: Catalunya	25
3.3 Conceptualització de la modernització i sostenibilitat en càmpings	
3.3.1 Modernització i innovació tecnològica en el sector	28
3.3.2 Sostenibilitat i tecnologia aplicada als càmpings	32
4. ESTUDI DE CASOS ESPECÍFICS A CATALUNYA	
4.1 Catalunya com a destinació de càmpings	38
4.2 Anàlisi del Bungalow Resort & Spa La Ballena Alegre Costa Brava	
4.2.1 Descripció de l'establiment	41
4.2.2 Sostenibilitat i tecnologia	43
4.2.3 Premis, reconeixements i distincions	45
4.3 Anàlisi del Camping & Resort Sangulí Salou	
4.3.1 Descripció de l'establiment	46
4.3.2 Sostenibilitat i tecnologia	48
4.3.3 Premis, reconeixements i distincions	51
4 RESULTATS	53
5 CONCLUSIONS	58
6. BIBLIOGRAFIA	60
6.1 Annexes	71

ÍNDIX D'ABREVIATURES

ABREVIATURA	SIGNIFICAT
ACSI	Auto Camper Service Internacional
ADAC	Allgemeiner Deutscher Automobil-Club
AENOR	Asociación Española de Normalización y Certificación
ANWB	Royal Dutch Touring Club
BOE	Boletín Oficial del Estado
CETT	Centre Internacional de Formació i Transferència de Coneixement en Turisme
DOGC	Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya
FEEC	Federació Española de Campings
FICC	Federació Internacional de Càmping i Caravanning
IA	Inteligencia Artificial
ICTE	Instituto para la Calidad Turística Española
IDESCAT	Institut d'Estadística de Catalunya
INE	Instituto Nacional de Estadística
ISO	Organización Internacional de Normalización
IOT	Internet de las cosas
OMT / UNWTO	Organització Mundial del Turisme
ONU	Organización de las Naciones Unidas
ODS	Objetivos de Desarrollo Sostenible
PIB	Producto Interior Bruto
RAE	Real Academia Española
RV	Realidad Virtual
TIC	Tecnologías de la Información y la Comunicación
UE	Unión Europea

ÍNDEX DE QUADRES, GRÀFICS I TAULES

Quadres

Quadre 1. Tipus de metodologies i les seves característiques	11
Quadre 2. Principals diferències entre el turisme de masses i el turisme sostenible	15
Quadre 3. Normes ISO i certificacions de rellevància per als càmpings	23
Quadre 4. Exemple de normes tècniques de càmping	24
Quadre 5. Exemples de noves tecnologies i aplicació al sector dels càmpings	30
Quadre 6. ODS relacionats amb el turisme	32
Quadre 7. Criteris sostenibles i solucions tecnològiques als càmpings	33
Quadre 8. Tipologies d'allotjaments glamping segons popularitat	36
Quadre 9. Instal·lacions i serveis La Ballena Alegre	42
Quadre 10. Relació dels criteris sostenibles i solucions tecnològiques amb el cas de La Ballena Alegre	43
Quadre 11. Instal·lacions i serveis Càmping Sangulí	47
Quadre 12. Relació dels criteris sostenibles i solucions tecnològiques amb el cas de Càmping Sangulí	49

Gràfics

Gràfic 1. Evolució anual del número de pernoctacions en càmpings a Espanya (2000-2019)	18
Gràfic 2. Evolució de l'interès de la paraula "Glamping" a Google (2017-2023)	35
Gràfic 3. País de residència dels turistes que visiten Catalunya (2022)	38
Gràfic 4. Viatgers rebuts en càmpings per CCAA (2023)	39
Gràfic 5. Disposició a pagar més per estada si el càmping compta amb tecnologies sostenibles	55
Gràfic 6. Ús d'aplicacions mòvils per a la reserva de l'estada i gestió d'informació durant l'estada	58

Taules

Taula 1. Exemple de requisits mínims per als càmpings a Catalunya.	26
---	----

RESUM / ABSTRACT

Aquest projecte de recerca es centra en dur a terme un anàlisi de com la modernització dels càmpings ha influït en la promoció de la sostenibilitat en aquest tipus d'establiments turístics. S'investiga com la inclusió de les noves tecnologies ha permès contribuir a la millora de la seva activitat i, al mateix temps, reduir el seu impacte ambiental a la destinació.

L'anàlisi es fonamenta en base a una comparativa detallada entre dos establiments destacats de la regió: un ubicat a la Costa Daurada i un altre a la Costa Brava. El propòsit del treball es determinar com aquesta modernització tecnològica i com les pràctiques sostenibles es relacionen en el context dels càmpings basant-nos en dos casos concrets que permetrà comprendre com tots dos factors contribueixen al desenvolupament sostenible del sector.

Per dur a terme aquest anàlisi comparatiu, s'utilitzarà un enfocament concret que involucra la avaluació detallada d'aspectes com les infraestructures i serveis oferts per ambos càmpings, l'ús de noves tecnologies i tecnologies verdes, la gestió dels residus i estratègies per la reducció de l'impacte de la seva activitat.

PARAULES CLAU: CÀMPING, TURISME SOSTENIBLE, TECNOLOGIA, SOSTENIBILITAT, CATALUNYA

This research project focuses on carrying out an analysis of how the modernization of campsites has influenced the promotion of sustainability in this type of tourism. Research is being carried out on how the inclusion of new technologies has allowed them to contribute to the improvement of their activity and, at the same time, reduce their environmental impact in the destination.

The analysis is based on a detailed comparison between two outstanding establishments in the region: one located on the Costa Dorada and the other on the Costa Brava. The purpose of the research is to determine how this technological modernization and how sustainable practices are related in the context of campsites based on two specific cases that will allow to understand how both factors contribute to the sustainable development of the sector.

To conduct this comparative, a concrete approach will be used that involves the detailed evaluation of aspects such as the infrastructures and services offered by both campsites, the use of new technologies and green technologies, waste management and strategies for reducing the impact of its activity.

KEY WORDS: CAMPING, SUSTAINABLE TOURISM, TECHNOLOGY, SUSTAINABILITY, CATALONIA

AGRAÏMENTS

A la meva tutora, Paula, per la seva orientació experta, proximitat personal i acompanyament fonamental en cada etapa d'aquest projecte...

Als meus estimats pares i germà, per la seva gran dedicació, per creure en mi i pel seu sacrifici sense mesura que han fet realitat la meva formació...

Al meu company de vida, per ser el meu refugi en els moments delicats, pel seu suport incansable, amor i comprensió al llarg d'aquests anys...

I al meu estimat avi, sempre present en el record, a qui sé que el seu orgull seria la millor recompensa per haver assolit aquesta fita acadèmica.

1. PRESENTACIÓ DEL TREBALL

1.1 Introducció

El present projecte de recerca es concep amb la premissa d'abordar l'evolució del turisme en càmpings, des d'un enfocament integral, explorant i analitzant les noves tendències que s'han establert en aquest sector en consonància amb els paradigmes de la innovació i la sostenibilitat. Amb l'anàlisi de diversos casos i amb la contextualització sobre la història del càmping, es comprendrà com aquestes tendències incideixen en la configuració actual de l'oferta turística, així com en la seva contribució per a reduir l'impacte ambiental derivat de l'activitat, identificant elements distintius que posicionin a aquest sector en el panorama turístic actual.

El turisme de càmping, com a modalitat turística contemporània, ha experimentat un procés evolutiu sotmès a l'impacte de diversos factors al llarg del temps. En el transcurs de les darreres dècades, s'han observat canvis substancials en les preferències i comportament del consumidor turístic, reconfigurant de manera significativa el paradigma del càmping tradicional. Aquesta transformació ve impulsada per la cerca d'experiències completes i úniques en entorns naturals per part de la demanda, alhora que es complementa amb la creixent consciència ambiental i la necessitat del sector turístic d'adoptar i implementar pràctiques sostenibles per assegurar la seva continuïtat a llarg termini.

És palpable també el canvi significatiu que ha viscut el comportament del turista en els últims anys, impulsant una transformació igualment notòria en les estratègies de gestió adoptades pels establiments de càmping. L'evolució es manifesta en un enfocament que prioritza la diversificació de les experiències ofertes, sustentades amb una estreta vinculació amb l'entorn natural i encaminades a trobar l'equilibri entre l'experiència turística i la preservació dels recursos. El nou enfocament es basa en la necessitat de respondre a la demanda emergent d'una clientela cada cop més preocupada per la sostenibilitat i ansiosa de viure experiències autèntiques envoltades de natura i a l'aire lliure. En conseqüència, els establiments han assumit el repte d'incorporar pràctiques de gestió innovadores que s'orientin cap a tractar d'establir sinergies entre l'entorn natural, l'experiència del turista i l'eficiència operativa de l'establiment.

La resposta a aquest nou patró de la demanda i l'evolució del sector ha suposat la transformació i modernització dels càmpings tradicionals, als que poden ser considerats com a eco-tecnològics. El concepte, proposat per l'autora, combina principis de la tecnologia amb estratègies de sostenibilitat ambiental en el sector, destacant per la implementació de solucions tecnològiques i sistemes innovadors amb l'objectiu principal de mitigar l'impacte negatiu generat en el medi ambient per la seva activitat. La principal característica d'aquest tipus de càmpings, és l'adopció d'estratègies i practiques sostenibles que comprenen des de la implementació d'eines l'eficiència energètica fins a la gestió intel·ligent dels residus, l'optimització dels recursos, la utilització de materials ecològics per la construcció dels allotjaments o l'ús de tecnologies eficients, i al mateix temps, intentant protegir l'ecosistema que envolta a l'establiment. En aquest sentit, les estratègies emprades es basen en una integració equilibrada entre tecnologia i sostenibilitat, amb la finalitat de proporcionar als visitants una experiència completa minimitzant l'impacte ambiental de la seva activitat.

L'abast geogràfic d'aquest projecte se centra específicament en la regió de Catalunya, ubicada al nord-est d'Espanya. Aquesta zona geogràfica ha adquirit una rellevància significativa en el context del turisme de càmpings, destacant-se des de fa anys com una part fonamental en el desenvolupament turístic de la regió. Catalunya es distingeix per localitzar una gran quantitat de càmpings d'alta qualitat, així com per registrar les xifres més elevades en pernoctacions turístiques en aquest subsector de tota Espanya, consolidant-se com una de les principals destinacions per aquesta modalitat d'allotjament turístic al nostre país.

Pel que fa al marc temporal de la investigació, l'enfocament principal se situa en els darrers anys, prenent com a referència un període aproximat des de l'any 2018 fins al 2023. Aquests anys han estat estratègicament triats per l'autora pels canvis significatius que s'han experimentat i les tendències emergents que han impactat al sector del turisme de càmpings durant aquest lapse temporal. Aquest període abasta una etapa caracteritzada per evolucions marcades en les pràctiques de gestió, l'enfocament en sostenibilitat, així com avanços tecnològics rellevants que han influït notablement en l'oferta i l'experiència turística als càmpings de Catalunya.

Des de la perspectiva de l'autora, aquest projecte representa el resultat d'una trajectòria relativament breu però intensa professional en el sector dels càmpings. Durant nou anys de coneixement i immersió directa en el camp, ha permès l'observació directa i canviant dins d'aquests espais, on s'han detectat i identificat les noves tendències emergents. Mitjançant l'estudi de dos càmpings específics ubicats a la regió de Catalunya, es pretén reflectir les pràctiques i les estratègies de gestió que s'estan adoptant en resposta a la demanda creixent de turisme sostenible.

1.2 Objectius i hipòtesis

La base d'estudi d'aquest treball radica en la consecució d'un objectiu principal, secundat per tres objectius específics que sustenten un marc sòlid per a l'estudi i que se centren en aspectes relacionats amb la satisfacció del turista, les noves tecnologies actualment i el compromís mediambiental, establerts per a determinar en un conjunt la possible relació entre la modernització tecnològica i la sostenibilitat en el sector turístic, concretament en l'àmbit dels càmpings en la regió de Catalunya.

- **Objectiu principal:**

El propòsit central és dur a terme l'avaluació i comparativa de la implementació de pràctiques sostenibles i noves tecnologies basant-se en dos dels càmpings de referència de Catalunya: Bungalow Resort & Spa La Ballena Alegre Costa i el Camping & Resort Sangulí Salou. Es durà a terme una anàlisi d'aquests dos casos, tractant de detallar quines són les eines tecnològiques que han contribuït a la modernització dels establiments i de quina forma aquestes han millorat el compromís i inclusió del concepte de sostenibilitat en ells, determinant així la relació entre ambdós conceptes. D'acord amb aquest objectiu principal i en consonància amb el mateix, s'estableixen els següents;

- **Objectius secundaris:**

I- Identificar quines són les principals tendències actuals en avanços tecnològics per a millorar la sostenibilitat en el sector dels càmpings.

II- Analitzar com la modernització tecnològica i la implementació de pràctiques sostenibles pot contribuir a reduir l'impacte ambiental de l'activitat turística en la destinació.

III- Examinar les iniciatives d'innovació tecnològica i gestió ambiental adoptades per ambdós càmpings per identificar les raons darrere de l'obtenció de reconeixements i distincions en el sector turístic.

- **Hipòtesis plantejades:**

H₁: Existeix una correlació positiva entre el nivell d'implementació de pràctiques sostenibles i la inversió en tecnologies destinades a millorar la sostenibilitat de les activitats en càmpings, traduït en un major reconeixement i prestigi en el sector.

H₂: La incorporació de pràctiques sostenibles i noves tecnologies no tan sols comporta una millora de la percepció de l'empresa com a entitat compromesa amb la sostenibilitat i la innovació, sinó que atrau una clientela més conscient, disposada a pagar un valor addicional per experiències turístiques més sostenibles.

H₃: Les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) i les noves tecnologies representen una eina clau que, quan s'implementa de forma eficaç, contribueix a millorar l'experiència del turista.

1.3 Descripció del treball

El present document s'estructura en una sèrie de seccions delimitades de forma precisa. Inicialment, es presenta la presentació a la investigació, on s'exposen els fonaments de l'estudi, la contextualització geogràfica i teòrica, junt amb la definició dels objectius i hipòtesis plantejades. Seguidament, es detalla la metodologia emprada i contextualitzada a través de referències d'autors prominents en el camp.

La secció del marc teòric comprèn la contextualització del turisme de càmpings de forma generalitzada, incloent-hi l'impacte del turisme en les destinacions, els fonaments del turisme sostenible i la història i origen del càmping modern, així com la seva adaptació en el context actual. Es desglossa també la legislació i certificacions pertinents en l'àmbit europeu, nacional i autonòmic, abordant la modernització, innovació tecnològica i la seva aplicabilitat al sector, en conjunció amb els conceptes de sostenibilitat i la tecnologia aplicada al mateix

Posteriorment, es desenvolupa l'estudi de casos específics a la comunitat autònoma de Catalunya, que comprèn la situació actual de la regió com a destinació de càmpings. Tanmateix, es du a terme l'anàlisi detallada de dos càmpings específics (Camping Sangulí i La Ballena Alegre), que inclouen una descripció de cada un, les seves polítiques sostenibles i tecnològiques, a més dels reconeixements i premis obtinguts en aquest àmbit.

L'estudi conclou amb la presentació dels resultats aconseguits a partir de la comparativa realitzada entre ambdós establiments, així com les conclusions derivades d'aquesta anàlisi. A més, s'inclouen les conclusions finals, les quals detallen possibles línies d'investigació futures i els reptes sorgits al llarg de l'execució del projecte, oferint una visió prospectiva, delineant àrees d'investigació potencials, al mateix temps que assenyalant desafiaments que poden constituir oportunitats d'estudi futures o millores en l'àmbit de les investigacions.

2. METODOLOGIA

La metodologia d'investigació adquireix múltiples significats i abasta diverses interpretacions segons els diferents enfocaments plantejats pels autors rellevants en el camp de la investigació científica. En aquest sentit, Roberto Hernandez et al. (2014), consideren la investigació com un conjunt de processos metòdics, sistemàtics i empírics, els quals s'apliquen de forma estructurada i metòdica a l'estudi d'un fenomen. Segons l'enfocament de Creswell (2018), la metodologia d'investigació compren plans i procediments que abasten des de plantejaments inicials amplis fins a metodologies detallades per a l'anàlisi meticulosa de dades.

Basant-se en el plantejament de Touriñán i Sáez (2017), la metodologia se centra en el procés científic per adquirir coneixement, dedicant-se específicament a la manera de construir i desenvolupar coneixement, amb l'objectiu de trobar una base més sòlida, fiable i rellevant per assegurar la coherència en els criteris. D'acord amb Kaplan (1964) aquesta perspectiva implica l'anàlisi de les raons que permeten estudiar i comprendre la definició, construcció i validació dels mètodes. S'ha definit com un estudi que descriu, explica i justifica els mètodes en lloc de centrar-se exclusivament en els mètodes en si mateixos. En línies generals, tots els autors convergeixen en la importància de seguir un enfocament rigorós i estructurat durant el procés d'investigació. Destaquen també la rellevància de la utilització de mètodes i tècniques apropiades per la recopilació i anàlisi de dades, subratllant així la necessitat d'una aproximació disciplinada i meticulosa en la investigació científica.

En la literatura acadèmica, s'han identificat diverses modalitats d'investigació i metodologies (Norbert Elias, 1986; Creswell, 2018; Hernández et al. 2014; Veal, 2006). Aquestes inclouen enfocaments com la investigació quantitativa, qualitativa o mixta, cadascuna amb les seves característiques, tècniques d'anàlisi i objectius específics per a l'estudi dels fenòmens investigats.

Quadre 1. Tipus de metodologies i les seves característiques

Quantitativa	Centrat en la prova de teories mitjançant el mesurament numèric de variables i la utilització de procediments estadístics per l'anàlisi de dades. Es basen en dades numèriques i té una estructura seqüencial, d'ordre rigorós i probatori. Utilitza tècniques de mesuratge, mostreig probabilístic i revisió de documents.
Qualitativa	Enfocat en la comprensió de significats i atribucions. Usa una anàlisi inductiva per interpretar dades, sent flexible i poc rígid. Explora, no prova, hipòtesis predefinides i emprà tècniques com entrevistes, observació i revisió de documents per obtenir perspectives subjectives..

Mixta	Fusiona tècniques quantitatives i qualitatives. Integra ambdós mètodes per aconseguir una comprensió més completa del fenomen estudiat.
--------------	---

Font: *Elaboració pròpia a partir de Creswell (2018) Hernández et al. (2014) i Veal (2006)*

Per dur a terme la present investigació, l'autora ha optat per una metodologia basada en la investigació explicativa i qualitativa, la qual busca explicar patrons i tendències observades en un fenomen específic, mitjançant la recopilació, anàlisi i interpretació d'informació, per tal de comprendre perquè certs càmpings amb enfocament ecològic o tecnològic guanyen popularitat (Veal,2006).

La metodologia qualitativa en investigació implica un procés que es caracteritza pel plantejament de preguntes emergents i la utilització de procediments flexibles. En aquest mètode, es recopilen dades en l'entorn quotidià i s'enfoca en la construcció del significat a partir de la interpretació de la informació. Les dades recopilades se centren en informació descriptiva, narrativa o de text, més que en dades numèriques. L'enfocament utilitza tècniques que cerquen recopilar informació en un context que és més comprensible per a persones sense formació estadística. Per tant, es destaca la seva flexibilitat en el disseny i la realització de la investigació, permeten una aproximació més flexible al disseny general de la investigació i a l'anàlisi de les dades, en comparació amb altres enfocaments. La interpretació de les dades qualitatives es desenvolupa des del particular fins als temes generals, brindant una comprensió profunda i detallada del fenomen estudiat. (Norbert Elias, 1986; Creswell, 2018; Hernández et al. 2014; Veal, 2006)

Aquest enfocament s'ha concretat mitjançant la revisió bibliogràfica d'autors rellevants al llarg dels anys i una enquesta dirigida a 41 participants. Les enquestes, com a mètode de recollida de dades en investigació, involucren l'obtenció d'informació mitjançant l'observació indirecta a través de respostes proporcionades pels enquestats. Entre les seves característiques, destaca la capacitat de recollir molta informació, permeten generalitzar els resultats obtinguts i extrapolar conclusions més àmplies, obtenint una mostra representativa de les opinions i tendències en la població (Casas et al. 2003). És important assenyalar que, malgrat que s'havia plantejat realitzar entrevistes amb els directors dels establiments analitzats i a organismes públics de la localitat, aquestes han estat excloses de l'estudi degut a la manca de resposta per part d'aquests, tot i que els intents de contacte es troben adjunts a l'annex.

3. MARC TEÒRIC

3.1 El turisme de càmping

3.1.1 Impacte del turisme en les destinacions i fonaments del turisme sostenible

L'activitat turística ha estat tradicionalment una indústria que exerceix un impacte notablement positiu en el creixement econòmic d'una destinació, facilitant la generació de consums de béns i serveis turístics en una àmplia varietat de sectors econòmics (Ricardo Altimira et al., 2007). No obstant això, aquest fenomen és molt considerablement més complex del que inicialment es considera, i actualment no només es valora des de la perspectiva econòmica i la seva influència en el creixement de les destinacions. En l'actualitat, s'ha ampliat a la consideració de l'impacte ambiental i sociocultural per a una avaluació més holística (Climent Picornell, 1993). El fenomen turístic es pot avaluar segons tres dimensions diferents: econòmica, social i ambiental. Segons l'Organització Mundial del Turisme, la UNWTO (2018),

«El turisme és un dels pocs sectors econòmics en constant creixement al món, cosa que es tradueix en desenvolupament socioeconòmic, ocupació, desenvolupament d'infraestructures i ingressos per exportacions».

En aquest context, el turisme de masses, usualment associat a les destinacions turístiques de major afluença, ha estat reconegut com una de les modalitats amb un impacte negatiu més pronunciat. Aquesta tipologia es caracteritza per la motivació dels viatges i pel seu comportament com a viatgers, el qual es distingeixen per la seva falta d'interès a explorar i comprendre a fons la destinació. Aquest perfil de turista se centra primordialment en l'oci i la relaxació, mostrant poca o nul·la preocupació pels valors culturals de la destinació, prioritzant, en canvi, aspectes recreatius (Ignacio Vasallo, 1983).

Tanmateix, és imperatiu reconèixer que el turisme de masses pot generar conseqüències adverses considerables en cadascun d'aquests àmbits. Això posa de manifest que, tot i que el turisme implica avantatges econòmics per a la destinació, aquests no sempre excedeixen els impactes negatius que poden manifestar-se en la degradació dels recursos naturals i culturals, així com en les seves comunitats locals i la seva base econòmica.

Segons l'article de Climent Picornell publicat l'any 1993, a escala econòmica, l'impacte es pot manifestar a través de diverses formes, com ara les fugides de capital econòmic cap a les regions d'origen dels turistes, l'increment de la inflació, l'especulació immobiliària, la tendència estacional i, fins i tot, la sobredependència econòmica d'aquest sector. Pel que fa a l'impacte sociocultural, entre altres qüestions, es reflecteix una estandardització dels rols en els negocis turístics, tensions entre col·lectius (principalment entre la població local i el turista), alteracions en els estatus ocupacionals i pèrdua de la preservació i manteniment de les formes tradicionals de cultura (Krippendorf, 1987).

Fent referència a l'impacte ambiental ocasionat per les activitats turístiques, aquest rau fonamentalment en la sobreexplotació de la destinació, generant un estrès ambiental que es manifesta en una capacitat de càrrega del medi i una capacitat d'acollida sense sincronització (Climent Picornell, 1993). L'afluència massiva de turistes a les destinacions comporta implicacions negatives en termes de sostenibilitat i gestió de recursos. Entre els impactes més rellevants, es troba l'increment de la demanda de recursos fonamentals, com l'aigua, per exemple. A més, aquest augment del turisme resulta en una producció excessiva de residus, exercint una pressió insostenible sobre la infraestructura i els serveis locals (José Manuel Delgado, 1990). A conseqüència d'aquest fenomen, en moltes ocasions s'aconsegueix superar la capacitat de càrrega de la destinació i es degrada el seu entorn natural.

Com a resposta per a contrarestar els impactes negatius del turisme massiu, emergeix la pràctica del turisme sostenible. Segons planteja Pulido-Fernández et al., (2014), el concepte de desenvolupament sostenible i la seva relació amb el turisme han de ser concebuts com un procés dinàmic d'adaptació, buscant assolir una harmonia i equilibri entre els aspectes socials, mediambientals i econòmics que el configuren. En el cas de la UNWTO (2023), el defineix com:

“El turisme que té plenament en compte les repercussions actuals i futures, econòmiques, socials i mediambientals per a satisfer les necessitats dels visitants, de la indústria, de l'entorn i de les comunitats amfitriones.”

El turisme sostenible es presenta com una pràctica que contrasta amb els aspectes negatius associats al turisme convencional. La seva característica distintiva rau en l'esforç per reduir al mínim l'impacte, tant en l'àmbit ambiental com en el sociocultural i econòmic d'una destinació (Wearing S., & Neil J., 2012). Aquest enfocament, al mateix temps, fomenta el desenvolupament d'una millor comprensió del medi ambient i un major respecte per la biodiversitat. Tot i que socialment és més comú associar el turisme sostenible amb el seu impacte positiu en el medi ambient, no només prioritza la preservació dels espais naturals, sinó que juga un paper crucial en

assegurar un equilibri entre el turisme i la població local de la destinació, preservant en tot moment la seva cultura, tradicions i vida quotidiana, per tal de garantir la viabilitat de l'activitat turística a llarg termini.

Quadre 2. Principals diferències entre el turisme de masses i el turisme sostenible

	o	TURISME SOSTENIBLE
Motivació del viatge	Producte estandarditzat, paquets turístics	Producte personalitzat, cerca d'una experiència turística
	El turista cerca l'oci, sol i platja	El turista cerca el contacte amb la naturalesa i la tranquil·litat
	Poc interès en la tradició i la cultura de la destinació	Interès en la cultura local i el desenvolupament de la regió
Medi ambient	Sobrecàrrega dels recursos turístics de la destinació,	Dessaturació dels espais turístics,
	Conflictes en la redistribució dels recursos naturals i energètics	Equilibri en l'ús dels recursos naturals i energètics
	Contribueix a la superació de la capacitat de càrrega	Diversificació de l'activitat turística en la destinació
Impacte en la destinació	Augment en el cost de vida per als habitants, pèrdua de la identitat com a destinació, especulació immobiliària...	Millor qualitat de vida per a la població, llocs de treball dignes, conservació de la identitat com a destinació...
	Alta dependència del turisme	Poca dependència del turisme
	Impacte negatiu en la fauna, flora i patrimoni	Contribució a la millora de l'entorn natural i patrimonial

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de Wearing S., & Neil J. (2012), José Manuel Delgado (1990) i Climent Picornell (1993).

Especialment, els càmpings han desenvolupat un rol significatiu i continuat en la promoció del turisme sostenible en les destinacions, adoptant un model d'allotjament centrat en la sostenibilitat mediambiental. El seu compromís amb la conservació i les pràctiques ambientals, així com l'ús de tecnologies sostenibles, contribueixen a establir un entorn òptim per fomentar pràctiques de turisme responsable. A més, mitjançant la combinació d'una àmplia gamma de serveis de qualitat en entorns naturals, els càmpings proporcionen als turistes aquesta alternativa diferenciada al turisme de masses.

3.1.2 Origen del càmping modern

El concepte del càmping és una modalitat turística àmpliament reconeguda i d'alta rellevància dins de l'activitat turística. Els seus inicis documentats es remunten al segle XX al Regne Unit. Thomas Hiram Holding (1844-1930) és considerat el precursor del que avui en dia coneixem com a "càmping modern". Després d'un viatge de campament amb el seu propi equipament portàtil i en bicicleta el 1906, va establir l'originalment anomenada "Association of Cycle Camprs" i actualment coneguda com "The Camping and Caravanning Club" (Wellner K., 2015). Aquesta entitat va establir les primeres pràctiques i normatives per als campistes, promovent l'acampada com a forma de viatjar i gaudir de l'aire lliure.

Posteriorment, l'any 1908, Holding va publicar el llibre "The Camper's Handbook", provocant un moviment de persones aficionades al ciclisme que, amb les seves tendes, acampaven a zones rurals. La proliferació dels vehicles de motor al voltant de la dècada del 1920, va facilitar als viatgers la capacitat de desplaçar-se a distàncies més llunyanes i amb major comoditat. A més, la introducció de les primeres autocaravanes turístiques i "modernes", amb la popularització del model T de Ford, va fomentar encara més l'adopció de les pràctiques de campisme.

A partir d'aquest moment, s'inicia un procés d'evolució globalitzada d'aquesta activitat en els anys successius, en què es combina la simplicitat de viatjar només amb l'essencial amb la interacció amb la naturalesa. És en aquest període on comencen a emergir els primers establiments de càmping, passant de ser simples zones d'acampada rurals sense serveis a convertir-se en espais amb equipaments i instal·lacions específicament dissenyats per satisfer les necessitats dels campistes.

Pel que fa a Espanya, durant la dècada dels anys trenta, es va observar un lleuger augment en el nombre de famílies que viatjaven amb caravanes i autocaravanes de l'època, instal·lant-se a zones costaneres del país i en regions muntanyoses. No obstant això, aquest fenomen no va arribar a ser àmpliament popular fins a la dècada dels anys cinquanta, coincidint amb l'auge del turisme de masses i la generalització de l'ús dels vehicles automòbils. Aquesta situació va provocar un notable increment en el flux turístic entre les diverses comunitats autònomes d'Espanya.

El notable creixement del turisme de càmpings durant els anys successius va conduir, ja l'any 1953, a la creació de la Federació Nacional de Càmping i a la preparació de la reglamentació oficial del càmping, que va entrar en vigor l'any 1954 (Roselló, M. & Guàrdia, M., 2020). Segons els arxius, el primer càmping establert a Espanya va ser el "Camping La Fosca", situat a Palamós, sent el primer a registrar-se oficialment com a "Terreny Oficial de Càmping" davant del Ministeri d'Informació i Turisme Espanyol l'any 1953 (Torramadé, C., 2017).

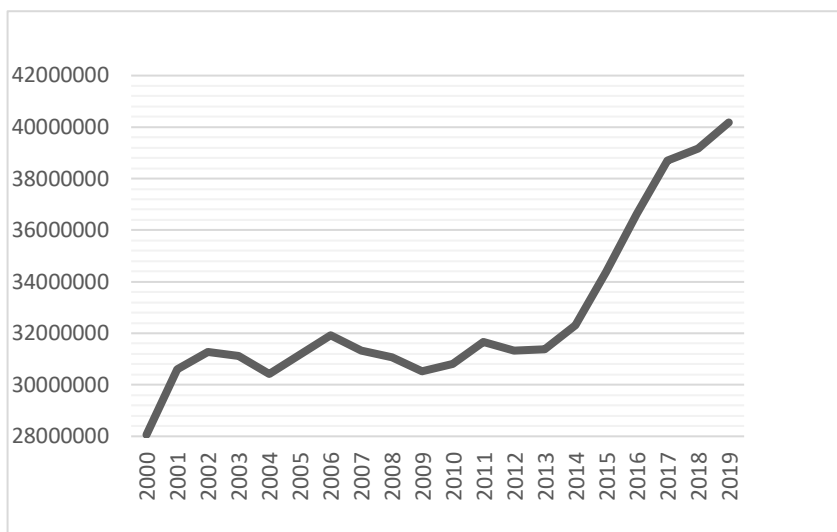
Al 1956, es va emetre el primer decret que regulava l'ordenació dels càmpings, mitjançant el "Decreto de 14 de diciembre de 1956 por el que se reglamentan los campamentos de turismo (camping)", establint el marc normatiu que especificava les condicions mínimes per a l'operativitat dels establiments, les directrius tècniques d'ordenació dels càmpings, així com els drets i deures dels propietaris (BOE, 1956). Aquest marc legal va ser fonamental per a l'ordenació i l'èxit del desenvolupament del càmping com a alternativa turística a Espanya.

Amb el transcurs del temps i l'elevada tendència a l'alça d'aquesta activitat, els càmpings van consolidar-se progressivament, esdevenint una modalitat turística cada vegada més popular entre els viatgers. De manera gradual, aquests establiments van ajustar les seves infraestructures per satisfer la creixent demanda, incorporant serveis com dutxes, àrees de cuina i instal·lacions sanitàries, entre altres.

3.1.3 Contextualització actual

Si s'observa la situació actual en el sector dels càmpings, es pot constatar com el mateix concepte del càmping i els visitants mantenen l'essència dels seus inicis: l'establiment ofereix un entorn a l'aire lliure amb els serveis essencials per al turisme, mentre que el viatger busca un espai per connectar-se amb la natura alhora que satisfà les seves necessitats tant com a individu com a turista.

Gràfic 1. Evolució anual del número de pernoctacions en càmpings a Espanya (2000-2019)

Font: Elaboració pròpia basada en dades del INE (2021)

Un dels canvis més rellevants, que ha experimentat una expansió accelerada en els últims anys, es vincula a l'augment de la consciència sobre la sostenibilitat i la cura del medi ambient, àmpliament estesa en la societat, i que ha conduït a una demanda turística més exigent en aquests aspectes. Això es pot relacionar amb la pandèmia viscuda l'any 2020 a causa de la Covid-19. Les epidèmies i malalties, en general, han tingut un efecte transformador en la societat, tant pel seu impacte demogràfic com per les seves repercussions en els estils de vida (Morens et al., 2009). Segons l'anàlisi elaborada per González-Reverté i altres autors, s'ha arribat a la conclusió que hi ha una nova consciència i una forma de vida postpandèmia que influeix en les intencions dels turistes de viatjar d'una manera més sostenible (González-Reverté, F. et al., 2022).

Sempre s'ha observat un gran interès per part de la societat en viatjar en aquesta modalitat turística, i certament, es pot apreciar una tendència creixent en el nombre de pernотacions en càmpings al nostre país any rere any, passant de tenir 28 milions l'any 2000, fins als 40 milions de pernотacions acumulades el 2019 (INE, 2021). Segons Brooker i Joppe (2013), la popularització i el notable creixement d'aquest sector es deuen a uns factors fonamentals que han transformat la percepció d'aquesta experiència amb el pas del temps.

El valor que els viatgers atorguen al turisme de càmpings ha augmentat significativament, tornant-se cada cop més atractiu gràcies a la millora en la qualitat dels productes i serveis oferts, a més de la diversificació i especialització dels establiments, satisfent les necessitats de cada campista en funció de les seves preferències. Aquesta combinació de factors ha tingut un paper clau en atraure nous turistes que cerquen un allotjament vacacional alternatiu i sostenible. Seguint a Rice et al. (2020), s'evidencia una preferència actual per part dels viatgers cap al distanciament social, la cerca d'espais naturals i la recreació a l'aire lliure. Aquesta transformació en les preferències és una resposta directa al canvi de mentalitat generat després de l'experiència de la pandèmia.

Aquest canvi ha representat una oportunitat molt positiva per al sector del turisme de càmpings. Malgrat que les xifres de variació no mostren increments molt pronunciats, molts viatgers, especialment aquells amb perfils familiars, han descobert aquesta modalitat turística arran de la situació viscuda. Fonamentalment, la preferència de les famílies per aquesta opció es basa en l'atractiu que ofereixen els càmpings per a aquest perfil de turista, proporcionant una experiència completa que combina l'aire lliure i el contacte amb la naturalesa, juntament amb activitats complementàries i serveis de qualitat. Segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística, es registra un augment d'aproximadament mig milió de viatgers al nostre país entre els anys 2019 i 2022, amb un creixement de l'11% en turisme nacional i un increment del 10% en turisme internacional vinculat a aquesta modalitat turística (Hosteltur, 2022).

Tradicionalment, l'experiència del turisme en càmpings es caracteritzava per viure en plena naturalesa, passant la nit en una tenda de campanya senzilla amb un sac de dormir incòmode i preparant àpats improvisats (Boscoboinik, A. & Bourquard, E. 2012). No obstant això, actualment es destaca la notable transformació en aquest àmbit en relació amb la seva oferta d'allotjaments i serveis. En l'actualitat, ja no només trobem espais destinats a l'acampada amb l'equipament tradicional, sinó que aquest entorn ha evolucionat cap a autèntics centres turístics amb bungalows i tendes totalment equipades d'estil "glamping", així com una àmplia diversitat de tipus d'allotjaments innovadors, serveis i infraestructures adaptades a tots els gustos.

Seguint a Brooker i Joppe (2014), es constata que en la última dècada ha existit una evolució d'una estada econòmica i temporal en un entorn rural, cap a un sector turístic de nínxol mol fragmentat. Això demostra la versatilitat dels càmpings i la seva capacitat d'adaptació als canvis constants tant en el comportament de la demanda com en les noves tendències turístiques. Aquest creixent dinamisme del sector turístic, ha impulsat als establiments de càmping a explorar i adoptar tecnologies innovadores com una estratègia per optimitzar la interacció amb els turistes i així elevar la qualitat de la seva experiència. Les aplicacions mòbils, els sistemes d'intel·ligència artificial i el *big data*, d'entre altres, sorgeixen com a eina fonamental en la cerca de satisfer les noves expectatives dels turistes en termes de qualitat i experiència. Les especificacions d'aquestes tecnologies es troben ubicades al punt 3.3.1 d'aquesta investigació.

3.2 Legislació i certificacions

3.2.1 Àmbit europeu i internacional

Dins de l'àmbit de la regulació de càmpings, prenent com a punt de partida el marc europeu, s'aprecia que la Unió Europea exerceix un paper cabdal en la promoció del turisme sostenible. A més de la seva funció en el foment d'aquest tipus de turisme, actua com a actor clau en l'establiment i la regulació de les directrius que afecten directament la gestió dels càmpings a tot el territori. En aquest context, la indústria dels càmpings es troba sotmesa a normatives que estipulen els criteris i estàndards de qualitat, seguretat i sostenibilitat que han de ser complets pels establiments per exercir aquesta activitat.

El Parlament Europeu ha delegat majoritàriament la responsabilitat d'implementar aquestes normatives als països membres, concedint competències en la regulació i supervisió d'aquesta activitat a escala nacional. Aquestes competències es concreten en les comunitats autònomes o regions de cada territori. Així i tot, es disposen de diverses eines i normatives internacionals de caràcter voluntari destinades a regular i certificar aspectes com la qualitat dels serveis i la gestió ambiental dels càmpings.

Com a fonament per a la gestió ambiental i per establir un marc estandarditzat de criteris que certifiquin els establiments com a *eco-friendlys*, es va introduir l'Etiqueta Ecològica Europea l'any 1992. Aquest sistema d'etiqueta ecològica va ser concebut per potenciar els productes i serveis amb un impacte reduït en el medi ambient durant tot el seu cicle de vida, incloent-hi disseny, producció, comercialització i ús, al mateix temps que proporciona informació als

consumidors (Nicolás A. Guillén, 2020). La seva implementació és voluntària i constitueix un dels instruments inclosos en el Pla d'Acció Comunitari per a la Producció i el Consum Sostenible, així com en la Política Industrial Sostenible de la Unió Europea. Aquesta eina té com a principal propòsit identificar i fomentar els productes i serveis que són més eficients des d'una perspectiva mediambiental (Vicepresidencia tercera del gobierno, 2022).

L'Etiqueta Ecològica de la Unió Europea, està regulada en l'actualitat pel Reglament CE n°66/2020 del Parlament Europeu (Reglamento UE, 2019). Altrament, la “Decisión (UE) 2017/175 de la Comisión, de 25 de enero de 2017, relativa al establecimiento de los criterios de la etiqueta ecológica de la UE para el alojamiento turístico”, (Decisión UE, 2017) (fixa els estàndards mediambientals necessaris per atorgar l'Etiqueta Ecològica Comunitària als serveis dels allotjaments turístics, incloent-hi en específic els càmpings. Les etiquetes ecològiques i les normes ISO (Organització Internacional de Normalització) són elements voluntaris essencials en la regulació i estandardització de pràctiques sostenibles i de qualitat internacionalment. En particular, d'acord amb la investigació de José Enrique Rodríguez Coello (2002), s'entén com a norma la que:

“Especifica els requisits establerts... S'ha descrit per ser aplicable a tots els tipus i mides de les organitzacions i per ajustar-se a condicions geogràfiques, socials i culturals... L'èxit de la norma depèn del compromís de tots els nivells i funcions, especialment d'alta direcció...”

Segons l'establert a l'article 8 de la Llei 21/1992, de 16 de juliol, de Industria (BOE, 1992), es defineixen com:

“Document d'aplicació voluntària que conté especificacions tècniques basades en els resultats de l'experiència i del desenvolupament tecnològic. Es el fruit del consens entre totes les parts interessades i involucrades en l'activitat objecte de la mateixa i han de ser aprovades per un organisme de normalització reconegut”

Així doncs, són un conjunt de directius tècniques adoptades per acord per tal de normalitzar i estandarditzar un procediment concret. Totes elles tenen com a objectiu unificar els estàndards de qualitat i establir directrius per a les pràctiques de qualitat dels productes i serveis, involucrant diversos països i sectors arreu del món, amb l'objectiu de garantir la uniformitat i l'excel·lència en els processos de producció i prestació de serveis (Clements, R. B. et al. 1997).

3.2.2 Àmbit nacional: Espanya

L'activitat dels establiments de càmpings a Espanya, es regeix per un conjunt de disposicions legals, decrets i normatives, tant nacionals com autonòmiques, que estableixen clarament els requisits que s'han de complir per a desenvolupar la seva activitat. Si bé les competències en aquesta matèria són atorgades a les comunitats autònomes, com es veurà més endavant, s'estableixen lleis bàsiques i fonamentals que defineixen els paràmetres per a la seva regulació a tot el territori.

El "Real Decreto 2545/1982, de 27 de agosto, sobre creación de campamentos de turismo (campings)", representa el pilar fonamental en la regulació de càmpings a Espanya, servint com a marc normatiu sobre el qual es regeixen les normatives específiques que les comunitats autònomes dicten. Aquest decret té com a objectiu assegurar la coherència entre les instal·lacions dels càmpings i la planificació territorial de cada destinació, establint certs requisits i directius necessaris per satisfer les necessitats dels campistes, així com per preservar la integritat de l'entorn físic, ambiental i patrimonial de la regió. (BOE, 1982).

Tanmateix, se suporta amb l'Ordre de 28 de juliol de 1966, del Ministeri d'informació i turisme, per la qual s'aprova l'ordenació turística dels campaments de turisme, servint de complement per regular l'estructura, els serveis i equipaments (Alfonso Salgado, 1996). D'altra banda, a escala nacional es compten amb diverses disposicions normatives i certificacions que, tal com s'ha examinat anteriorment pel cas de les regulacions internacionals, estableixen criteris concrets per als càmpings del territori. Aquestes mesures són essencials per assegurar l'estandardització de la qualitat, de la seguretat i la sostenibilitat ambiental que requereixen els viatgers.

Per tal de promoure la qualitat en el sector turístic a Espanya, es troba el ICTE (Instituto para la Calidad Turística Española), creat l'any 2000 com una entitat sense ànim de lucre, mitjançant la fusió de diversos instituts turístics sectorials. Enfocat en la formació especialitzada, el seu principal objectiu és difondre i consolidar sistemes de qualitat a les empreses del sector turístic. Per poder assolir aquest propòsit, se centra en l'estandardització mitjançant la creació i verificació d'estàndard de qualitat, així com a emissió de les certificacions corresponents a aquelles empreses que implementen els seus sistemes (ICTE, 2000).

La constitució d'aquesta entitat va permetre la introducció de la Marca Q, la qual representa la qualitat turística espanyola. Aquest sistema es fonamenta en establir paràmetres de qualitat per als serveis turístics, fixant nivells mínims acordats en funció de la categoria i la tipologia d'establiment (Soledad Carrasco, 2013). A més de la seva funció com a referent de qualitat, la Marca Q actua com a sistema de certificació, garantint un segell de prestigi i gestió de qualitat en els serveis turístics.

Les certificacions i normatives de qualitat principals es desenvolupen tant per l'ICTE com per l'ISO. No obstant això, l'adaptació de les normes europees o internacionals a documents nacionals és responsabilitat de l'Associació Espanyola de Normalització i Certificació (AENOR), una entitat privada sense ànim de lucre, la qual es va crear per desenvolupar activitats de normalització i certificació, com a instruments fonamentals d'una política de foment de la qualitat, la competitivitat, la protecció del medi ambient i la defensa del consumidor (Elena Ordozgoti, 1999).

Aquest procés, que es realitza mitjançant la categorització i transformació de les normes mitjançant els prefixos UNE i/o EN, garanteix que les aplicables a nivell europeu i internacional s'adaptin i s'adoptin de forma adequada a l'àmbit nacional, facilitant així l'homologació d'estàndards de qualitat per tots els sectors, incloent-hi el sector turístic. A continuació, es presenta una relació de les normatives ISO, certificacions i segells més rellevants que incideixen directament als càmpings:

Quadre 3. Normes ISO i certificacions de rellevància per als càmpings

Nom	Descripció	Aplicació Sectorial	Àmbit d'aplicació	Acció
ISO 14001	Gestió ambiental	Tots els sectors	Internacional	Establir els requisits que ha de complir un sistema de gestió ambiental.
ISO 50001	Gestió ambiental	Tots els sectors	Internacional	Establir els requisits per a la gestió de l'energia
UNE 184001	Gestió de la qualitat	Sector turístic	Nacional	Norma de qualitat turística i requisits per la prestació del servei per als càmpings i ciutats de vacances.
ISO 21401	Gestió de la sostenibilitat	Sector turístic	Internacional	Establir requisits per un sistema de gestió ambiental específics pels allotjaments turístics
ISO 22001	Gestió alimentària	Tots els sectors	Internacional	Control de perills alimentaris microbiològics, físics i químics

ISO 9001	Gestió de qualitat	Tots els sectors	Internacional	Establir premisses per estandarditzar la qualitat
ISO 18513	Gestió de qualitat	Sector turístic	Internacional	Establir un sistema de gestió dels serveis turístics (neteja, seguretat, preses elèctriques...)
Marca Q	Gestió de qualitat	Sector turístic	Nacional	Atorgada als establiments i serveis turístics que assolixin els requisits mínims dels estàndards de qualitat segons les normes corresponents.
Safe tourism Certified*	Gestió de la seguretat i higiene	Sector turístic	Nacional	Certifica la implementació del sistema de prevenció de riscos per la salut front el Covid-19

*Creat al 2020 com a marca de garantia i certificació com a turisme segur contra la Covid-19 (Hosteltur, juny 2020)

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de Normas Iso, ISQTurística i AENOR.

Les normes llistades en el quadre anterior són les més rellevants, si més no, per al sector dels càmpings, existeixen nombroses normes tècniques específiques que defineixen, per exemple, els requisits dels habitacles com autocaravanes, el mobiliari exterior o les tendes de campanya, entre altres aspectes. Algunes d'aquestes normes es troben detallades en el quadre següent:

Quadre 4. Exemple de normes tècniques de càmping

UNE-EN 1646-1	Vehicles habitables de Recreo. Autocaravanes: Requisits de l'habitacle referents a salut i seguretat
UNE-EN 581-3	Mobiliari exterior. Seients i taules d'ús domèstic, públic i de càmping. Requisits de seguretat mecànica i mètodes d'assaig per a mesos
UNE-HD 60364-7-708	Instal·lacions elèctriques de baixa tensió. Requisits per a instal·lacions. Càmpings.
UNE-EN ISO 5912	Tendes de campanya
UNE 167013	Hostaleria. Serveis de restauració. Prestació del Servei.
UNE-EN 14115	Comportament al foc de materials per a carpes, tendes de campanya.

Font: Elaboració pròpia amb la informació de Revista AENOR (2017)

3.2.3 Àmbit autonòmic: Catalunya

La Constitució espanyola, concretament l'article 148.1.18, expressa que les comunitats autònomes podran assumir diverses competències, incloent-hi la promoció i ordenació del turisme dins del seu àmbit territorial (BOE, 1978). L'aprovació i promulgació de la Llei 13/2002, de 21 de juny, de Turisme de Catalunya pel Parlament de Catalunya, en conformitat amb l'article 33.2 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, estableix el marc legal per regular el turisme a la regió catalana, impulsant el desenvolupament turístic i establiment dels estàndard de qualitat del sector a la comunitat autònoma. A la subsecció quarta d'aquesta llei (BOE, 2002), es desenvolupen les descripcions específiques dels càmpings, definint-se com a:

“...establiments que presten serveis d'allotjament temporal a espais d'ús públic correctament delimitats, destinats a la convivència agrupada de persones a l'aire lliure, mitjançant tendes de campanya, caravanes, autocaravanes i altres albergs mòbils o mitjançant bungalows, segons les modalitats que siguin establertes per reglament...”

El reglament que s'especifica en aquesta descripció i el qual detallava les característiques tècniques i els requisits dels establiments turístics de càmping, va ser inicialment establert pel Decret 159/2012, de 20 de novembre, relatiu als establiments d'allotjament turístic i als habitatges d'ús turístic. Ara bé, aquesta disposició ha estat derogada i substituïda pel Decret 75/2020, de 4 d'agost, que regula el turisme a Catalunya. Aquest nou decret, que va entrar en vigor al gener del 2022 (DOGC, 2020), ha assolit el rol de normativa rectora en matèria d'establiments de càmping i altres aspectes relacionats amb el turisme a la regió, subministrant alhora, directrius i requisits actualitzats per al sector.

En virtut del mateix, s'estableixen una sèrie de disposicions que detallen els requisits fonamentals per als càmpings. D'aquesta manera, en la Secció III, subsecció de càmpings localitzada des de l'article 213-7 al 213-20, abasta una sèrie d'aspectes que detallen les directrius per la distribució òptima de l'espai dins dels càmpings, precisant els tipus d'allotjaments permesos, com són els albergs fixos, mòbils i semimòbils. A més, es presta informació rellevant per a l'establiment, com l'ordenació dels accessos, la il·luminació, la senyalització i els criteris de classificació que determinen la categorització dels càmpings, sent de dues, tres, quatre o cinc estrelles.

Posteriorment, es detallen els requisits mínims establerts per a cada categoria, ubicat a l'annex 3 del decret i proporcionant informació pertinent sobre la superfície mínima requerida per les àrees d'acampada, així com els serveis mínims obligatoris, tals com la recepció i els seus horaris, les zones de restauració i les regulacions pertinents sobre l'obligatorietat de disposar de piscines o supermercats. Així mateix, s'inclouen especificacions detallades sobre els serveis higiènics, abordant el contingut específic de cada bloc sanitari, com la superfície de les dutxes, el nombre de miralls o d'endolls, d'entre molts altres aspectes.

Taula 1. Exemple de requisits mínims per als càmpings a Catalunya.

	5*	4*	3*	2*
Servei de vigilància	24 h	24 h	En horari de recepció	En horari de recepció
Horari d'atenció de recepció	8 - 23h	9 - 21h	9 - 20h	9 - 20h
Superfície mínima d'unitat d'acampada	90 m ²	70 m ²	60 m ²	45 m ²
Arbres per fer ombra en una superfície mínima de la zona destinada a acampar	50%	35%	25%	-
Distància a la unitat d'acampada de les preses d'aigua potable	35 m ²	50 m ²	60 m ²	80 m ²
Supermercat*	X	X		
Piscines (1 infants, 1 adults)*	X	X		
Nombre de dutxes per unitats d'acampada que no disposin de lavabos a l'alberg, amb aigua calenta	1 cada 10 unitats	1 cada 14 unitats	1 cada 17 unitats	1 cada 20 unitats

*(No es obligatori si a menys d'1km existeix aquest servei)

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació d'Annex 3 del DOGC (2020)

Seguint a Salgado, es remarca en el seu estudi que la creació dels càmpings es produeix a través d'un pla sectorial de caràcter territorial, sigui municipal, intermunicipal o provincial. Aquest pla especifica informació rellevant com el nombre de places, la tipologia de la superfície i els criteris per a la preservació dels recursos turístics. Aquest procés és responsabilitat de les administracions locals o de la mateixa comunitat autònoma (Alfonso Salgado, 1996).

Relacionat amb la descripció del pla i per tal de contribuir a la preservació dels recursos del territori català, existeixen regulacions que requereixen que els càmpings ajustin la seva activitat conforme aquestes disposicions. Amb la finalitat de prevenir incendis forestals, els campistes han de complir amb l'establert al Decret 64/1995, de 7 de març, pel qual s'estableixen mesures de prevenció d'incendis forestals. Aquesta normativa prohibeix encendre qualsevol mena de foc a terrenys forestals a Catalunya, permetent únicament l'ús de cuines de gas butà o amb plaques elèctriques, mai amb foc a terra, tal com marca el decret (DOGC, 1995).

Un altre de les lleis i disposicions relacionades amb la conservació de l'entorn de la destinació, és el distintiu de garantia de qualitat ambiental. Segons el Ministeri de Medi ambient i sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, es tracta d'un sistema d'etiquetatge ecològic que reconeix productes i serveis que superen determinats requisits de qualitat ambiental, més enllà dels establerts a la normativa vigent. La resolució MAH/1239/2007, d'11 d'abril, per la que s'estableixen els criteris ambientals per l'atorgament del distintiu de garantia de qualitat ambiental als càmpings, estableix que aquest tipus d'establiments poden accedir al distintiu de garantia de qualitat ambiental, si compleixen amb les normatives i estàndards obligatoris establerts per l'obtenció del mateix (DOGC, 2007) En aquest cas, la certificació acredita que el càmping ha implementat les pràctiques i polítiques orientades a la sostenibilitat ambiental i a la reducció del impacte ecològic de les seves activitats.

3.3 Conceptualització de la modernització i sostenibilitat en càmpings

3.3.1 Modernització i innovació tecnològica en el sector

Malgrat que l'essència fonamental de l'activitat en càmpings continui sent la mateixa amb el transcurs dels anys, el sector en si mateix ha experimentat una transformació substancial, caracteritzada per la incorporació de tecnologies emergents i els canvis en el comportament del consumidor turístic. Quan s'al·ludeix a la "modernització del sector" i a la "transformació tecnològica", es fa referència al procés mitjançant el qual una empresa o sector desenvolupa un nou producte, servei, procés o model de negoci, o millora els existents, integrant tecnologia i utilitzant-la com a vehicle innovador (Mildreth García, 2023). Les tecnologies de la informació i la comunicació (TiC) junt amb les innovacions tecnològiques en general, constitueixen elements fonamentals en l'evolució de qualsevol sector.

Per la indústria turística en particular, aquesta integració ha generat una transformació total en el seu model de negoci. Aquests canvis s'han produït tant per la digitalització de la demanda, com per l'adaptació de l'oferta i els processos a les noves tecnologies (Ana Vázquez, 2016). Segons l'establert al Pla de Modernització i Competitivitat del Sector Turístic a Espanya, es destaca que la digitalització en l'àmbit turístic és essencial per tal d'atraure contínuament a turistes cada cop més connectats i que cerquen experiències amb un major valor afegit (Gobierno de España, 2022). L'adaptació cap a entorns digitals i la proposta de millorar l'experiència turística a la destinació, es converteix en un pilar fonamental pel creixement del sector turístic, el qual mostra constantment el seu poder de resiliència i adaptació, sent capaç de mantenir l'atractiu davant d'una demanda cada cop més exigent i connectada tecnològicament.

La integració de les noves tecnologies ha representat un avenç significatiu amb millores substancials tant a escala global com en processos més específics. La irrupció d'internet, va marcar un dels primers canvis més rellevants, principalment en transformar els mètodes tradicionals de comercialització. Aquest desenvolupament ha modificat el canal de venda tradicional presencial cap a l'evolució del comerç electrònic (*e-commerce*). En l'actualitat, s'ha anat un pas més, cap al comerç mòbil (*m-commerce*), oferint noves modalitats per l'oferta de productes turístics i desplaçant a les agències de viatges físiques convencionals (Martín-Sánchez et al, 2012). Segons estadístiques de la plataforma de reserves, Booking.com, més del 60% de les reserves de viatges, s'ha produït a través de dispositius mòbils, un 41% més que el 2016 (Gaceta del turismo, 2022).

Segons l'Organització Mundial del Turisme (OMT), l'ús de tecnologia mòbil contribueix significativament a fer l'experiència turística en general més accessible i satisfactòria per a tots els viatges, incloent-hi a persones amb discapacitat, persones d'edat avançada o altres amb mobilitat reduïda (OMT, 2015). En aquest context, ha propiciat també que els establiments de càmping incorporin noves estratègies i serveis adaptats per als seus visitants. Aquesta integració ha comprès la inclusió de serveis de reserva en línia, el desenvolupament d'aplicacions mòbils pròpies per centralitzar tota la informació rellevant per al turista i la millora de la connectivitat en les seves instal·lacions. En certa forma, els viatgers cada cop més demanen eines i solucions digitals que puguin manipular des dels seus dispositius (Hosteltur, desembre 2023).

Si bé es pot afirmar que els telèfons intel·ligents (*smartphones*) s'han consolidat com una de les eines més rellevants en la societat contemporània, per als càmpings representen una oportunitat de connectar-se amb els campistes moderns durant tota la seva experiència turística. Aquest procés es caracteritza per quatre fases distintives, segons l'enfocament de Magalí Angulo et. al (2013): la planificació i el procés de decisió de compra (reconeixement de la necessitat, la cerca de la informació, avaluació d'alternatives, compra i conducta postcompra) (Ercan Sirakaya et al. 2005), l'experiència en la destinació, l'avaluació progressiva durant la vivència de l'experiència i el comportament i decisions posteriors al viatge. Des d'un punt de vista objectiu, les fases més destacades i on la incidència del dispositiu és més rellevant serien les dues primeres.

Durant l'etapa de la planificació, les plataformes de reserva en línia i els metacercadors, ofereixen al consumidor la possibilitat de cercar diferents destinacions i establiments, alhora que proporciona accés directe a una àmplia informació de rellevància per a la presa de decisions abans de la seva decisió final. Els usuaris poden examinar detalladament les instal·lacions dels càmpings, els tipus d'allotjaments que ofereixen, les comoditats o l'entreteniment que proporcionen, amb informació multimèdia i textual, per posteriorment prendre una decisió informada i completar així el procés de reserva.

D'altra banda, en la fase de l'experiència en l'establiment, els dispositius mòbils es converteixen en eines essencials que actuen com a guies i assistents virtuals durant l'estada als càmpings, a més de permetre que el turista comparteixi a través del és xarxes socials les seves vivències. La integració d'aplicacions específiques creades pels mateixos establiments, és una de les estratègies clau que permet millorar significativament l'experiència del turista. Entre els beneficis que ofereixen, es troba informació com els horaris detallats dels diferents serveis, incloent-hi activitats i esdeveniments o serveis de restauració, a més, serveixen com a base d'informació sobre l'entorn de la destinació i els seus recursos turístics.

Aquestes aplicacions personalitzades proporcionen un accés immediat a informació interna del càmping, facilitant als campistes l'aprofitament òptim del seu temps i enriquint així la seva experiència. Segons argumentava Xiang (2018), aquesta era de l'acceleració tecnològica que s'experimenta des del 2007, es caracteritza pel ràpid creixement de diverses tecnologies, com la intel·ligència artificial, l'Internet de les coses (IoT), les webs 2.0, els dispositius mòbils, la realitat virtual i l'aprenentatge automàtic, d'entre altres. Aquestes tecnologies emergents han permès als càmpings interactuar d'una forma més innovadora amb els turistes, oferint-li un avantatge competitiu enfront dels seus competidors.

Quadre 5. Exemples de noves tecnologies i aplicació al sector dels càmpings

Nom	Descripció	Aplicació al càmping
Realitat virtual (RV)	Representació d'escenes o imatges d'objectes produïts per un sistema informàtic, que dona la sensació de la seva existència real.	La implementació de l'eina de la RV al lloc web de l'establiment, permet oferir un recorregut integral pel càmping. Així mateix, es pot usar com a activitat d'entreteniment mitjançant l'ús d'ulleres de RV.
Big Data	Conjunt de tècniques que permeten analitzar, processar i gestionar conjunts de dades extremadament grans.	Utilitzat per l'anàlisi de dades procedents de fonts com portal de ressenyes en línia, xarxes socials o plataformes d'opinió. A més, empleat per analitzar la demanda i optimitzar l'oferta, així com per ajustar dinàmicament els preus a través d'estratègies de <i>revenue management</i> .
Tecnologies d'accés avançat (biometria i accés amb targetes de proximitat)	Sistemes de control d'accés mitjançant targetes de proximitat o bé amb reconeixement facial, empremta dactilar, reconeixement de l'iris o per veu.	Emprat per la supervisió i control d'accés a àrees comunes, allotjaments o instal·lacions, amb el propòsit de gestionar eficientment la seguretat i reduir la vulnerabilitat.

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de Hosteltur (novembre 2018), Mas-Ferrando, A. et al. (2020), RAE (s/f) i Diccionario panhispánico del español jurídico, (s/f)

Es destaca també la intel·ligència artificial (IA), la qual ha guanyat prominència en els últims anys. Tot i que les preocupacions sobre el seu impacte en el treball i el factor humà han estat a l'ordre del dia, el seu benefici en el sector és prou notable. Encara que la IA no s'hagi integrat totalitàriament a la societat, les seves aplicacions han millorat significativament l'eficiència tant per als turistes com per als mateixos càmpings. Un dels usos més àmpliament extensos és a través d'assistents virtuals intel·ligents o *chatbots*. En consonància amb l'estudi realitzat per Zlatanov i Popesku (2019), aquestes eines d'intel·ligència artificial desenvolupen un paper molt important en l'indústria del turisme, on a través d'un programa informàtic s'estimula una conversació "humana" utilitzant un llenguatge natural, oferint suport com a base d'informació i millorant l'experiència de viatge a mesura que guien al turista a través de cada un dels aspectes del seu viatge, des de la reserva fins a consells generals de viatge.

Aquests bots de conversa proporcionen assistència immediata als usuaris quan ingressen al lloc web dels càmpings, mostrant informació concreta i actualitzada segons les qüestions que el client demandi i dirigint-los als recursos específics, d'aquesta forma, s'aconsegueix millor rendiment en treball humà, en les operacions, en l'optimització de la gestió de dades i en la qualitat dels serveis. (Maria del Mar Almeida, 2019). La IA es posiciona ja com una eina fonamental per l'optimització dels processos i per millorar l'experiència de l'usuari en la web de l'establiment.

La migració cap a entorns digitals ha facultat als càmpings millorar tant l'experiència de l'usuari com l'eficiència operativa en tots els àmbits. Segons l'enquesta realitzada (Annexe 1), s'evidencia que més d'un 65% dels enquestats estaria disposat a pagar més per una estada en un càmping si això implica la implementació de noves tecnologies i de tecnologies sostenibles. Aquest canvi ha redefinit la manera en què els campistes interaccionen i perceben els serveis proporcionats pels establiments, alhora que s'han optimitzat els processos interns, transformant el turisme als càmpings en una experiència enriquidora, més personalitzada i innovadora per oferir serveis adaptats als perfils de turistes cada cop més exigents i connectats. Aprofitant la naturalesa multidisciplinària i heterogènia del sector turístic, s'ha encoratjat la innovació i adaptació a les noves tecnologies, prioritzant els beneficis de la digitalització per aconseguir un ecosistema innovador (Adrián Mas-Ferrando et al., 2020).

3.3.2 Sostenibilitat i tecnologia aplicada als càmpings

En una societat globalitzada i cada cop més orientada cap a la sostenibilitat, els agents relacionats amb el sector turístic ha assumit el repte d'integrar tecnologies innovadores per a promoure els processos ecoresponsables a les empreses, consolidant així el seu compromís cap a la implementació de pràctiques sostenibles amb la finalitat de reduir els impactes ambientals generats per la seva activitat. Tal com es proposa en l'estudi de Luis Moreno Izquierdo et al., (2022), s'observa en aquest context, una clara alineació amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) establerts per l'Organització de les Nacions Unides (ONU).

Els ODS plantegen respostes sistèmiques a una visió global i interconnectada del desenvolupament sostenible. Aborden qüestions crítiques com la desigualtat i la pobresa extrema, els models de consum no sostenibles i el deteriorament del medi ambient. A més, cerquen reforçar les capacitats institucionals i implementar noves estratègies de solidaritat global (Carlos Gil, 2018). S'inclou a més, el turisme com a part integral dels objectius 8,12 i 14 de l'Agenda 2030, emfatitzant en la necessitat imperativa d'invertir en tecnologies que facilitin l'assoliment d'aquests objectius (UNWTO, 2015).

Quadre 6. ODS relacionats amb el turisme

<p>ODS 8. Treball decent i creixement econòmic (Meta 8.9)</p>	<p>Se centra en la promoció del creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, el treball ple i productiu i el treball decent per a tots. S'inclou també la meta 8.9: elaborar i posar en pràctica polítiques encaminades a promoure un turisme sostenible que creï llocs de treball i promogui la cultura i els productes locals.</p>
<p>ODS 12. Producció i consum responsable (Meta 12.b)</p>	<p>Encaminat a garantir modalitats de consum i producció sostenible. S'inclou també la meta 12.b: elaborar i aplicar instruments per vigilar els efectes en el desenvolupament sostenible, a fi d'aconseguir un turisme sostenible que creï llocs de treball i promogui la cultura i els productes locals.</p>
<p>ODS 14. Vida submarina (Meta 14.7)</p>	<p>Aspira a conservar i utilitzar sosteniblement els oceans, mars i recursos marins per al</p>

	desenvolupament sostenible. S'inclou també la meta 14.7: augmentar els beneficis econòmics que els petits estats insulars en desenvolupament i els països menys avançats obtenen de l'ús sostenible dels recursos marins, en particular mitjançant la gestió sostenible de la pesca, l'aqüicultura i el turisme.
--	--

Font: Red Española del Pacto Mundial de las Naciones Unidas i UNWTO (2016)

Amb el propòsit de fomentar les pràctiques responsables i al mateix temps, adaptar-se de manera sincronitzada als ODS, els càmpings han adoptat estratègicament noves tecnologies per tal de contribuir a la sostenibilitat ambiental. Aquesta digitalització comprèn una sèrie d'iniciatives dirigides a millorar l'eficiència energètica, la implementació de sistemes de gestió de residus, el foment de l'ús d'energies provinents de fonts renovables i la reducció significativa dels plàstics d'un sol ús, d'entre altres. Seguint la investigació de Marina Pérez (2021), es recorrerà a algunes de les pràctiques essencials per a càmpings en matèria de sostenibilitat, desenvolupades per ella mateixa, amb el propòsit d'exhibir les innovacions que s'implementen per a mitigar l'impacte de l'activitat turística en el sector específic dels càmpings:

Quadre 7. Criteris sostenibles i solucions tecnològiques als càmpings

Criteris de sostenibilitat	Definició	Solucions tecnològiques al sector
Integració paisatgística	Assegurar que les edificacions i allotjaments es construeixin de forma conscient i amb el menor impacte possible per al medi ambient, usant materials reciclats o reutilitzats, així com preservant al màxim l'hàbitat de la fauna i flora local, minimitzant l'alteració de l'entorn.	-Allotjaments innovadors d'estil glàmping o bungalows adaptats a l'entorn i creats amb materials orgànics i sostenibles, com ara la fusta, elements tèxtils, reutilització de materials... Exemples: bungalows de fusta, cases als arbres, tipis, contenidors marítims, iurtes, tendes safari...)
Eficiència energètica	Optimitzar l'aprofitament de recursos lumínics naturals i	-Sistemes de gestió energètica mitjançant un software i

	tecnologies que minimitzin l'ús d'energia elèctrica, reduint així el consum innecessari i el malbaratament d'energia.	hardware que permet la connexió i desconexió de l'energia de cada allotjament des de recepció -Instal·lació de panells fotovoltaics i tèrmics, fanals solars o en defecte, il·luminació LED -Termòstats intel·ligents
Gestió dels residus	Accions per tractar i eliminar els residus de forma responsable i eficient, promovent el reciclatge i reutilització.	-Instal·lació de màquines de compostatge premsades -Contenidors de residus intel·ligents
Gestió dels recursos hídrics	Optimitzar l'aprofitament de recursos hídrics i tecnologies que minimitzin l'ús d'energia hídrica, reduint així el consum innecessari i el malbaratament.	-Sensors infrarojos a les aixetes dels sanitaris comuns, instal·lacions i allotjaments o aixetes electròniques -Instal·lació de sistemes de regar programables i amb higròmetre -IoT a piscines per regular els paràmetres de consum, recirculació d'aigua i nivells de productes químics.
Mobilitat	Fomentar l'ús de mitjans de transport sostenibles per tal de reduir les emissions contaminants i promoure pràctiques més ecològiques.	-Lloguer de bicicletes elèctriques per als clients -Utilització de <i>buggies</i> elèctrics per als treballadors -Carregadors per als vehicles híbrids o elèctrics dels clients

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de Marina Pérez (2021) i Redacció Interempresas (2013)

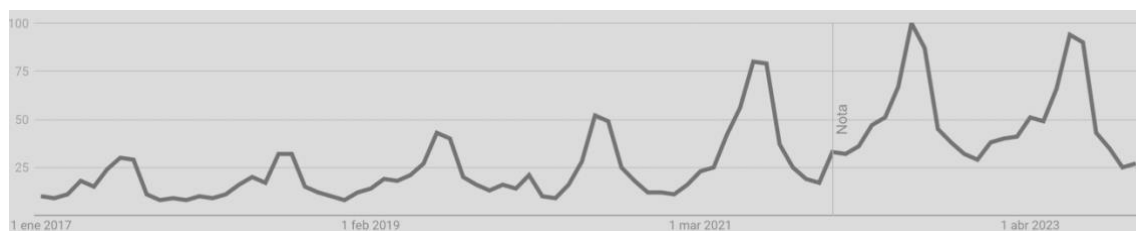
La convergència entre la sostenibilitat i la tecnologia ha propiciat millores substancials en els establiments de càmping, transformant-los en espais on la conservació de l'entorn natural i l'aplicació intel·ligent de tecnologies constitueixen els pilars fonamentals del seu òptim funcionament. D'altra banda, l'adopció d'aquest nou enfocament sostenible i innovador no tan sols ha generat beneficis significatius als càmpings, sinó a l'experiència turística en general. La nova forma d'enfocar l'oferta turística no només s'ha concentrat en les comoditats i les instal·lacions dels establiments, sinó aspirant a oferir una experiència integral i més enriquidora per als viatgers.

D'acord amb l'enfocament proposat per Sfandla i Björk (2012), les dues parts implicades han establert un vincle més estret en la creació de serveis i experiències. Aquesta orientació col·laborativa ha conduït a una millora generalitzada gràcies a la cocreació de valor des de la perspectiva tant de les empreses com dels turistes, cercant per part dels viatgers una experiència que integri l'harmonia entre l'entorn natural i els serveis i comoditats innovadores. El concepte de glàmping sorgeix com una resposta estratègica davant d'aquesta creixent demanda d'una experiència més distingida en l'àmbit turístic.

Aquesta terminologia fusiona “*glamour*” i “càmping” i en concordança amb l'article de Boscoboinik y Bourquard (2011), el defineixen com una innovadora tendència que se centra a acampar de forma luxosa i glamurosa. En aquest context, es percep una necessitat cada cop major de diferenciació, una preocupació per al medi ambient i un redescobriments de la naturalesa. Aquests factors, junts amb la reconfiguració i reinterpretació dels espais rurals, contribueixen significativament a diversificar l'oferta turística actual, des d'una perspectiva sostenible.

En els darrers anys s'ha detectat un increment gradual de l'interès entre la població d'aquesta modalitat d'allotjament al nostre país. Xavier Canalís (juny 2022) en el seu article mostra que segons estadístiques de Google, el concepte de glàmping ha experimentat una notable evolució, passant de ser pràcticament desconegut a convertir-se en una alternativa d'allotjament amb gran potencial. Dades facilitades pel mateix cercador, assenyalen un increment del 55% en les cerques relacionades amb aquest concepte l'any passat respecte a l'any anterior, mentre que en els últims cinc anys, ha augmentat un 256%, possiblement pel factor pandèmic viscut.

Gràfic 2. Evolució de l'interès de la paraula “Glamping” a Google (2017-2023)

Font: Google Trends (2023)

El glàmping presenta una variada oferta d'allotjaments que combinen innovació i sostenibilitat, proporcionant una experiència immersiva en la naturalesa amb serveis i comoditats semblants a les d'un establiment hotel·ler, impulsant als allotjaments de càmping cap a un nou canvi estratègic cap a la millora de la qualitat i la competitivitat (Ana-Marija Hrgović et al., 2018). Aquesta modalitat ofereixen serveis que van des dels elements bàsics per satisfer les necessitats dels turistes, com llits, roba de llit, decoració impecable, accés a electricitat, instal·lacions de bany amb aigua calenta, entre d'altres, fins a característiques addicionals que inclouen comoditat, elegància, innovació i luxe (Rocío Arenado, 2020). Les opcions que es presenten en aquesta modalitat són molt diverses i des de GlampingHub, web de referència en allotjaments de glàmping, trobem un ampli llistat de les quals destaquen les següents, en funció del seu grau de popularitat:

Quadre 8. Tipologies d'allotjaments glamping segons popularitat

Popularitat alta	Popularitat mitja	Popularitat baixa
Cases als arbres	Pods / Barrils	Cabanes de fusta
Cabana de lona	Cúpules bombolla	Cases de camp petites
Tendes safari	Cabanes alpines de fusta	
Iurtes	Roulottes	
Tipis	Coves	
Remolc tenda	Iglús	
Contenidors marítims	Vagons de tren	

Font: Rocío Arenado (2020) i Janeth S. Jácome (2021)

El compromís dels càmpings amb la sostenibilitat ha esdevingut una característica intrínseca d'aquesta tipologia, assenyalant una tendència cap a estratègies més enfocades en la responsabilitat social i turística. Aquesta evolució no només promou la conscienciació i la conservació ambiental, sinó que també proporciona experiències turístiques que respecten l'entorn, representant un pas significatiu cap a un turisme més sostenible. Els resultats de l'enquesta elaborada (Annexe 1) posen en manifest la disposició dels viatgers a participar en activitats de conservació ambiental durant les seves vacances, demostrant així la seva predisposició a contribuir a la sostenibilitat de la destinació mitjançant programes de voluntariat o altres iniciatives de conservació ambiental.

L'enfocament actual s'orienta cap a la preservació de les destinacions, minimitzant així el seu impacte mitjançant la implementació de noves tecnologies i eines que ajudin a assolir aquesta missió. L'encaminament cap a la sostenibilitat no tan sols garanteix la continuïtat de l'activitat turística al llarg del temps, sinó que busca mitigar qualsevol efecte advers en les destinacions, reforçant així el seu compromís amb la preservació ambiental i consolidant el seu paper en la indústria turística com a model de bones pràctiques sostenibles.

També amb les dades de l'enquesta (Annexe 1), s'estableix una correlació substancial entre el compromís amb la sostenibilitat i les preferències dels viatgers en el sector dels càmpings. De forma generalitzada, la importància de la sostenibilitat i la seva aplicació en els establiments es cada cop més extensa. Aquests demostren que una majoria significativa dels enquestats, un 63,4% considera que un càmping és més sostenible que un hotel, reflectint una percepció positiva respecte a la naturalesa intrínseca dels càmpings, segons Cidón i Recasens (1977), com un turisme alternatiu i una forma distinta i natural de gaudir de les vacances, en contacte amb la naturalesa del entorn.

Encara que una majoria significativa, el 85,4% dels enquestats ha tingut alguna experiència en turisme de càmping, només un 23,7% ha optat per la modalitat de glamping, sent aquesta una tendència a l'alça en els últims anys. A més, del 14,6% de persones que no havien practicat aquesta tipologia turística, més del 60% estaria disposada a intentar-ho si l'establiment oferís tecnologies i pràctiques sostenibles demostrables. La puntuació atorgada a la sostenibilitat ambiental com a factor clau en la decisió d'escollir un establiment, amb una puntuació mitjana de 3,6 sobre 5, evidencia com aquest aspecte ha guanyat rellevància entre els viatgers, consolidant-se com un factor decisiu més com ara el preu o les instal·lacions, en comparació amb èpoques passades on la sostenibilitat no era rellevant i predominava el turisme de masses. Aquestes dades, reforcen doncs la percepció d'una demanda latent d'establiments que incorporin la sostenibilitat com a part integral de la seva oferta.

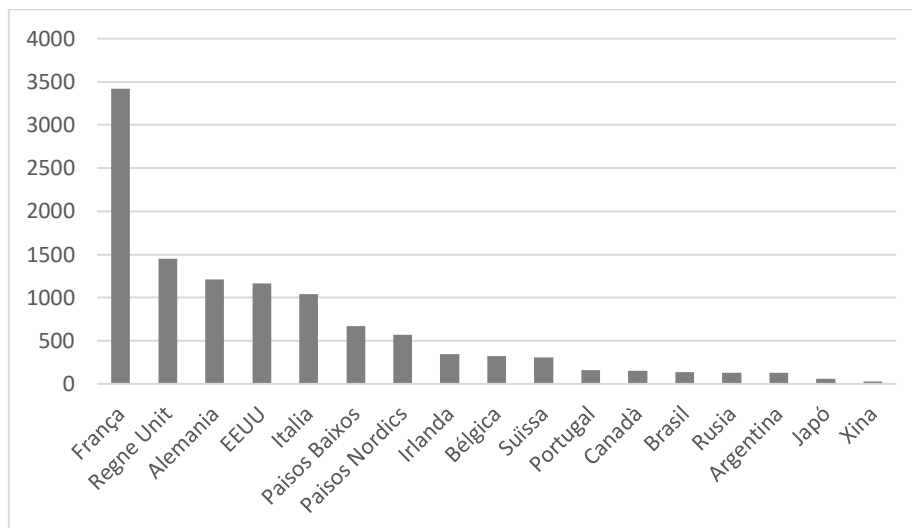
4. ESTUDI DE CASOS CONCRETES A CATALUNYA

4.1 Catalunya com a destinació de càmpings

Catalunya s'ha consolidat com un destacat enclau turístic amb un patrimoni d'alt valor, atès la seva notable riquesa en recursos naturals, culturals i històrics. La conjunció d'un entorn muntanyós i una extensa franja litoral al Mediterrani converteix la regió en un àmbit versàtil que ofereix experiències singulars i ajustades a les necessitats dels visitants. Aquests elements són crucials per al creixement continu de l'activitat turística, la qual contribueix significativament, amb un 12% al Producte Interior Brut (PIB) de la comunitat autònoma, d'acord amb les dades proporcionades per Foment del Treball Nacional durant el 2022.

Segons l'enquesta de l'INE, l'Estadística de Moviments Turístics en Frontera (2022), es posa de manifest que Catalunya és una elecció recurrent per a diversos mercats emissors internacionals. En aquest sentit, destaca la preponderància de França, situada molt per sobre dels altres, com el principal país d'origen dels visitants a aquesta regió. A més, es reconeixen altres mercats rellevants com el Regne Unit, ubicat en la segona posició, juntament amb Alemanya i els Estats Units, tots contribuint al flux turístic que convergeix en direcció a Catalunya.

Gràfic 3. País de residència dels turistes que visiten Catalunya (2022)

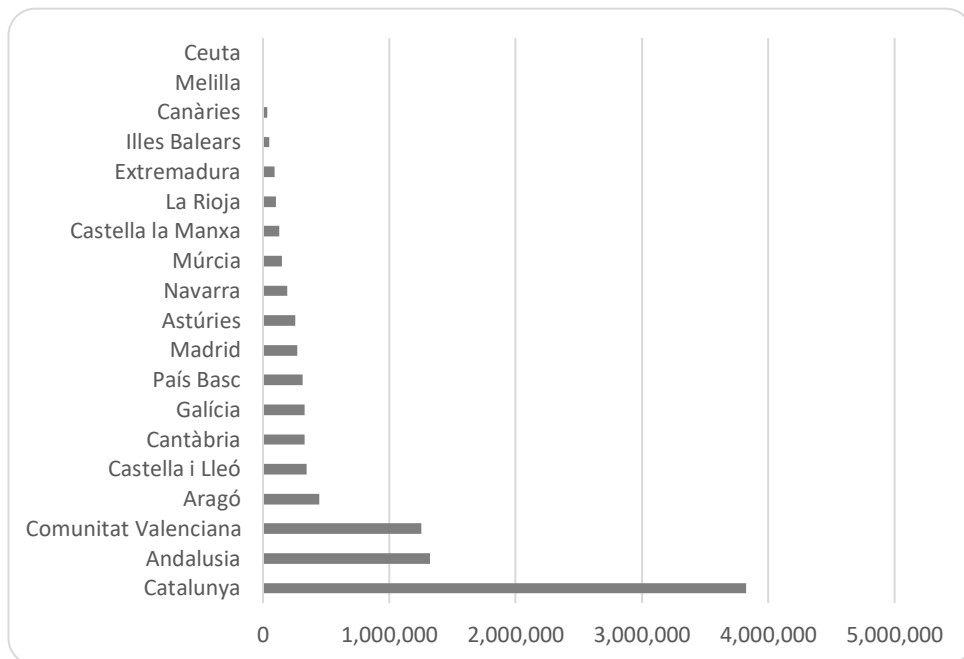
Font: Idescat (2022)

Les singularitats geogràfiques i culturals han consolidat Catalunya com la preferència principal dins del panorama espanyol per als aficionats al turisme de càmpings, posicionant-la en un lloc destacat en el mercat europeu. El darrer recull de dades l'any 2022 revela que Espanya disposava d'aproximadament 1.220 càmpings registrats, dels quals 353 estan situats a Catalunya, segons les estadístiques facilitades per l'IDESCAT.

En comparació amb altres comunitats autònomes d'Espanya, Catalunya ha mantingut una posició de lideratge consolidada en el sector dels càmpings, demostrant una preeminència constant al llarg del temps. L'anàlisi de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) indica que no només lidera en quantitat de càmpings, sinó també en nombre de pernотacions, mostrant una diferència significativa respecte a altres regions de manera consistent. Segons un informe d'Europa Press Turisme (2023), de les 87,5 milions de pernотacions enregistrades a Catalunya, més del 21% es van realitzar en establiments de càmping, tal com corrobora l'Institut d'Estadística de Catalunya (2023).

Catalunya es troba en una posició de rellevància com a destinació preferida pels amants del càmping. Les dades més recents de l'INE (2023), específicament de l'enquesta "Viatgers arribats per comunitats autònomes", revelen que la regió va rebre aproximadament 3,8 milions de viatgers l'any passat, marcant una diferència considerable amb els 1,3 milions de viatgers que van optar per la segona destinació més popular, Andalusia.

Gràfic 4. Viatgers rebuts en càmpings per CCAA (2023)

Font: INE (2023a)

L'escenari turístic a Catalunya ha destacat per dues destinacions en particular, Tarragona i Girona, les quals han mostrat un nombre de pernотacions significativament alt i constant durant els últims anys. Aquestes localitats han competit de manera intermitent per aconseguir el primer lloc. En un període recent de cinc anys, totes dues destinacions s'han desmarcat notòriament en comparació amb altres regions del territori català i espanyol (INE 2023b). Reconeguts com alguns dels millors càmpings d'Europa, tant Tarragona com Girona ofereixen establiments altament valorats segons diverses certificacions i reconeixements internacionals, estant a l'avantguarda en termes de tecnologia i sostenibilitat dins del sector del càmping.

Les institucions més reconegudes i referents a nivell europeu en la valoració i distinció dels millors establiments son ADAC (*Allgemeine Deutsche Automobilclub*), ACSI (*Auto Camper Service Internacional*) i ANWB (*Royal Dutch Touring Club*), així mateix, a nivell nacional, destaca la Federació Espanyola de Campings (FEEC). Aquestes entitats s'encarreguen de l'avaluació minuciosa d'àrees específiques dels càmpings, com la qualitat de les instal·lacions sanitàries, la qualitat de les parcel·les, el terreny en general i les zones públiques, l'oferta comercial i gastronòmica, les activitats recreatives disponibles, així com les piscines i serveis complementaris (ADAC, 2023). La competència en aquest àmbit és notablement intensa. L'ANWB i ADAC han reconegut 8 càmpings situats entre aquestes dues localitats com els millors a nivell europeu en diverses categories. Aquests guardons s'han atorgat per la seva excel·lència en diversos àmbits, incloent-hi instal·lacions de primera categoria, compromís amb la sostenibilitat, ajustament al perfil dels clients i capacitat d'adaptació i innovació, entre altres distincions rellevants.

A Tarragona, destaquen el Camping & Resort Sangulí Salou, Tamarit Beach Resort, Playa Montroig Camping Resort i l'Stel Roda de Barà, entre altres. Pel que fa a Girona, la primera posició l'ocupa La Ballena Alegre, seguida de Yeloo Village Sant Pol, Les Medes, El Delfín Verde i Aquarius (Hosteltur, gener 2023). Aquests premis posen de manifest els alts estàndards de qualitat que es mantenen a les localitats catalanes, consolidant-les un cop més com a destinacions turístiques d'alt interès per als viatgers europeus.

El turisme de càmping a Catalunya presenta una diversificada gamma d'opcions i experiències que es redueixen en diversos perfils de viatgers. Des de propostes orientades a les famílies fins a aquelles enfocades en el turisme esportiu o gastronòmic, el territori català disposa d'una àmplia varietat de possibilitats per a satisfer les necessitats de cada tipus de viatger. L'evolució de la demanda ha impulsat una especialització actual en la destinació turística, donant èmfasi principalment al segment de turisme de càmping orientat a les famílies, seguit pel perfil de viatger interessat en el turisme actiu, el qual inclou àrees específiques com el cicloturisme, el turisme en entorns naturals i les activitats d'aventura.

4.2 Anàlisi del Càmping La Ballena Alegre Costa Brava

4.2.1 Descripció de l'establiment

El Camping Bungalow Resort & Spa La Ballena Alegre Costa Brava és un dels aproximadament 103 establiments de càmping que es troben a la regió de la Costa Brava a Catalunya, segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE, 2023c). Situat a la localitat de Sant Pere Pescador, a la província del Gironès, aquest càmping de primera categoria ha estat en funcionament des de l'any 1976 (Associació de Càmpings de Sant Pere Pescador, 2023). Caracteritzat com un dels càmpings més grans de la seva zona, destaca per la ubicació privilegiada a primera línia de mar, les seves àmplies dimensions i l'alta qualitat dels serveis que ofereix. L'extensa platja que l'envolta compta amb 1.800 metres de longitud, sent la mateixa infraestructura del càmping responsable de la seva neteja i desinfecció de forma periòdica (Turisme de Catalunya, 2023). L'extensió de més de 24 hectàrees de terreny del càmping proporciona la capacitat necessària per acollir als 2655 turistes que poden allotjar-se en ell simultàniament, sent aquesta la seva capacitat màxima.

L'establiment segmenta la seva àrea de pernoctació en dues zones. Una es destina a campistes tradicionals, oferint 809 parcel·les per aquells que practiquen el campisme en tendes de campanya, furgonetes o caravanes/autocaravanes. Segons l'anàlisi realitzat per Campings.com (Jose Luis Ávila, 2021), aquest perfil de clients acostuma a comprendre persones de major edat, o pel contrari, molt joves, que viatgen sense família, sinó amb amics o parella i prefereixen un producte més senzill, amb parcel·les ben equipades i menys serveis moderns. Les parcel·les disposen d'electricitat, presa d'aigua i desguàs. D'altra banda, el càmping disposa d'una zona amb 316 allotjaments equipats, tots ells d'estil Bungalow o Mobil Home amb un ecodisseny d'alt standing i innovador, que proporciona una identitat única al càmping, sense oferir opcions de glàmping. D'acord amb el mateix estudi, es revela que el perfil de clients que trien aquest tipus d'allotjaments acostumen a ser famílies joves amb nens, requerint majors infraestructures i serveis com activitats per als petits, piscines o parcs aquàtics.

Amb una destacada història i una àmplia experiència, aquest càmping ha aconseguit establir-se com a punt de referència en l'àmbit del turisme de càmpings a Catalunya. És una opció de preferència per aquells turistes que cerquen un entorn serè i tranquil, tot gaudint de les facilitats i comoditats essencials per a una experiència natural única en un entorn excepcional.

El principal segment de turistes al que el càmping s'especialitza és el turisme familiar, comptant amb la certificació de Turisme Familiar atorgat per l'Agència Catalana de Turisme. Aquesta marca identifica als establiments que compten amb una oferta certificada d'allotjament, restauració, entreteniment i activitats recreatives dissenyades específicament per a famílies i nens petits. (Agència Catalana de Turisme, 2023). Entre els seus serveis i instal·lacions, es destaquen les següents:

Quadre 9. Instal·lacions i serveis La Ballena Alegre

Instal·lacions		Serveis
Zona d'allotjaments	Supermercat	Recepció i punt d'informació
Zona de parcel·les	Llibreria	Wifi de pagament
Spa complert (sauna, banys de vapor, cabina de sal, circuit termal, cabina de gel, hidroteràpia, massatges)	Bodega	Servei mèdic
2 piscines centrals	Boutique	Servei de bugaderia
1 piscina infantil amb parc aquàtic	Parafarmàcia	Perruqueria i estètica
Diverses àrees de bungalows amb piscines privades	Àrea de sanitaris	Lloguer de bicicletes
Restaurants i bars: Pizzeria, buffet lliure, restaurant d'arrossos, bar central, bar xiringuito, bar terrassa, chill out i pub	Instal·lacions adaptades per a persones amb mobilitat reduïda	Caixer automàtic i caixes fortes
Opcions de <i>Take Away</i> : Pizzeria, creperia, geladeria i iogurteria	Àrea per a gossos	Punts de recàrrega elèctrica per vehicles
Zona de rentaplats (manual i rentavaixelles)	Fruiteria i forn de pa	Servei d'ajuda per planificar excursions / activitats
Gimnàs a l'aire lliure	Parc d'aventura infantil	Lloguer de neveres
Pista de pàdel i de tennis	Rampa d'skate	Reserva d'activitats externes

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de La Ballena Alegre (2023)

Aquesta àmplia oferta de serveis i instal·lacions, posicionen a La Ballena Alegre com una opció destacada per als turistes amb expectatives exigents. El divers ventall d'activitats és un dels seus pilars fonamentals, adaptant-se a tots els gustos i necessitats. Inclou programes d'animació enfocats a nens, adolescents i a adults, tallers creatius, competicions, espectacles en viu i música en directe. També s'ofereixen múltiples activitats esportives, com voleibol, ciclisme de sala, ioga i ioga amb paddle surf o pilates, d'entre altres. Es destaca també les seves activitats nàutiques, com busseig, surf de vela, surf d'estel, paddle surf i vela, brindant una experiència completa i diversificada per als visitants de totes les edats.

4.2.2 Sostenibilitat i tecnologia

Si bé els seus atributs com a establiment el consoliden com un dels millors de la regió, la seva rellevància no es limita únicament als seus allotjaments moderns, les seves instal·lacions o serveis, sinó que destaca a escala internacional pel seu compromís mediambiental. Es posiciona com a un referent en la categoria d'establiments on practicar l'ecoturisme i on el seu enfocament i accions a favor del medi ambient són reconeguts. Les certificacions que avalen les seves pràctiques són la ISO 14001 i la certificació EMAS.

Seguint de nou la referència de Marina Pérez (2021), el càmping compleix amb tots els criteris per ser catalogat com un càmping eco-tecnològic on les noves tecnologies s'integren en les operacions diàries de l'empresa, impulsant la innovació i promovent la sostenibilitat com a part integral de la seva activitat quotidiana.

Quadre 10. Relació dels criteris sostenibles i solucions tecnològiques amb el cas de La Ballena Alegre

Criteris de sostenibilitat	Solucions tecnològiques i sostenibles
Integració paisatgística	-Ecodisseny d'edificacions a zones comunes i d'allotjaments, amb materials de proximitat. -Piscines ecològiques sense ús de formigó (sorra del mateix forat i cautxú de plàstic reciclat) -Implantació d'espècies halòfiles -Allotjaments autosuficients
Eficiència energètica	-Allotjament E-Devesa: 85% d'autosuficiència energètica amb plaques solars i bateria d'acumulació. Dins de l'allotjament es visualitza el consum que el client fa servir a la seva estada i es premia de forma anual amb una estada gratuïta el bungalow amb menys consum.

	<ul style="list-style-type: none"> -Energia solar fotovoltaica i tèrmica, a més de geotèrmia per la climatització dels edificis i dels sanitaris. -Fanals senyalització led.
Gestió dels residus	<ul style="list-style-type: none"> -Particip de la prova pilot de recollida de matèria orgànica per part del Consell Comarcal. -Disposició de zones de reciclatge (vidre, paper, cartó, orgànic, plàstics, llaunes, piles i bateries). -Reutilització dels materials (per exemple, forn de gas d'una cuina utilitzat com a material per a un sanitari)
Gestió dels recursos hídrics	<ul style="list-style-type: none"> -Plantació d'espècies vegetals de baix consum d'aigua. -Programació de reg eficient gota a gota. -Aixetes i dutxes de baix consum i digitals, a més de domotització dels sanitaris. -Abastament procedent de fonts pròpies (pous).
Mobilitat	<ul style="list-style-type: none"> -Carregadors elèctrics a cada un dels bungalows E-Devesa i altres zones del càmping -Vehicles elèctrics per als treballadors i la seva mobilitat dins del recinte, així com per la recollida de residus. -Lloguer de bicicletes per als clients

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de Marina Pérez (2021) i Declaració Ambiental de La Ballena Alegre (2021)

En aquest punt es ressalta la capacitat innovadora i el compromís amb la consciència ambiental per part de l'establiment, que ha apostat per la renovació dels seus allotjaments per fer-los pràcticament autosuficients en termes energètics. El cas particular dels Bungalows Devesa és un exemple notable, sent el primer bungalow d'Europa que es sustenta amb energia fotovoltaica de forma sostenible per al medi ambient. Aquest incorpora un sistema d'emmagatzematge energètic local, permetent acumular l'excedent d'energia solar per la seva utilització en moments en que les condicions meteorològiques no siguin òptimes o durant les hores nocturnes (Sonnen, 2021). L'any 2020, durant el context de la pandèmia global, el càmping va dur a terme la seva campanya "Vacances Responsables", la qual posteriorment va ser guardonada amb el premi Altimira. Aquesta iniciativa va ser concebuda com un projecte destinat a crear consciència entre els clients, proveïdors i personal de l'establiment, promovent la noció de que les vacances també poden ser una oportunitat per contribuir a la preservació del planeta (Jordi Serrat, 2022). Aquesta campanya va emfatitzar la missió i visió empresarial del càmping, que compta amb més de vint anys d'història i compromís amb la sostenibilitat.

4.2.3 Premis, reconeixements i distincions

En el registre dels reconeixements de La Ballena Alegre, s'evidencia la continuïtat en l'obtenció de premis, com el "ADAC Superplaz" i "Best Camping" atorgat al càmping des de 2011 per la companyia alemanya ADAC i per la ANWB. Aquest reconeixement distingeix al càmping entre els millors del sector, basant-se en les avaluacions realitzades per inspectors de la guia i en els quals es valoren els aspectes anteriorment anomenats. La Ballena Alegre ha estat tant nominat com llorejat amb aquest reconeixement, reafirmant així la seva excel·lència en la indústria del càmping durant més de deu anys consecutius.

En l'any 2019, la Federació Internacional de Càmping i Caravanning (FICC) també va guardonar a l'establiment amb dos prestigiosos reconeixement: el "Premi a la llarga trajectòria" i el "Premi a l'excel·lència dels seus serveis i instal·lacions" (Ballena alegre, 2019). Aquests destaquen el compromís continu i la destacada qualitat dels serveis i facilitats oferts pel càmping durant aquest llarg període d'activitat.

El 2020, La Ballena Alegre va rebre novament els reconeixements significatius d'ADAC i de ANWB. A més, va ser sorpresa amb el prestigiós premi "European Solar 2020" concedit pels "Solar Prize Awards", el qual distingeix a l'empresa pel seu enfocament progressiu cap als canvis, la innovació i el seu ferm compromís amb les energies renovables. Aquest guardó és altament reputat en l'àmbit de les energies renovables, destacant la posició de l'empresa com una líder destacada en la implementació i promoció de les tecnologies sostenibles, consolidant així la seva reputació com un referent en aquest camp en l'actualitat (Ballena Alegre, 2020). La motivació d'aquest primer premi ha estat pel seu factor innovador amb els bungalows E-Devesa, els quals, com s'ha comentat prèviament, són totalment eco-friendly gràcies als seus panells fotovoltaics i bateries intel·ligents (Sonnen Spain, 2021). Sumant-se a aquest, el 2021 va rebre el premi EMAS Catalunya, el qual reconeix l'aposta dels càmpings per les energies renovables i la sostenibilitat.

L'any 2022, La Ballena Alegre va experimentar un període destacat gràcies als seus assoliments excel·lents en sostenibilitat i innovació. A més dels reconeixements habituals que rep anualment, a l'establiment se li va concedir el prestigiós premi Altimara, atorgat pel Centre Internacional de Formació i Transferència de Coneixement en Turisme (CETT). Aquest premi celebra els projectes més avantguardistes i transformadors en el sector del turisme, l'hostaleria i la gastronomia. El premi es va proporcionar específicament en virtut de la campanya realitzada per La Ballena Alegre "Vacaciones Responsables" al 2020, altament valorada per promoure pràctiques turístiques sostenibles. En el mateix any, ADAC també va premiar al càmping per ser

el més sostenible i respectuós amb el medi ambient d'Europa. Aquest reconeixement ressalta la combinació exitosa entre instal·lacions de luxe i modernes, junt amb un enfocament holístic cap a la protecció ambiental sostenible. (Ballena Alegre, 2022) Totes aquestes distincions i premis, consoliden encara més la reputació de l'establiment com líder en la implementació d'iniciatives innovadores que impacten positivament en el desenvolupament de la indústria turística des de la perspectiva de la sostenibilitat.

4.3 Anàlisi del Camping & Resort Sangulí Salou

4.3.1 Descripció de l'allotjament

El Camping & Resort Sangulí Salou és un establiment de renom ubicat a la Costa Daurada, específicament a la província de Tarragona, en la localitat de Salou. Amb una llarga trajectòria a la indústria turística que es remunta al 1972, coincidint amb l'auge turístic a la regió, aquest càmping va iniciar-se com un projecte familiar en un terreny de tan sols dues hectàrees, dividides en 200 parcel·les, un supermercat, una recepció i un bar-restaurant. En l'actualitat, ha experimentat un notable creixement en comparació a aquells temps, amb una extensió de més de trenta hectàrees, oferint allotjament per a fins a 5.000 persones a tan sols 100 metres de la platja (Sangulí Salou, 2021).

A partir dels inicis del 2006, aquest va experimentar una expansió significativa i una diversificació considerable en la seva oferta d'allotjaments, prenent inspiració de diverses cultures. Va ser en aquest moment quan va començar a subdividir-se en les cinc àrees distintes que actualment ofereix: Mediterrània, Àfrica, Carib, Polinèsia i els apartaments privats. Cada una d'aquestes àrees temàtiques representa una experiència única per als turistes, reflectint elements culturals i estils arquitectònics específics de cada regió, contribuint així a una oferta d'allotjament més diversa i atractiva per una clientela variada. Aquest enfocament es destaca com un dels principals atractius de l'establiment, ja que permet als visitants sentir-se que es troben a diferents llocs del món, amb una ambientació específica que evoca la cultura i l'ambient de cada destinació. Aquesta varietat temàtica proporciona una experiència immersiva i amb un valor afegit.

El càmping es presenta com un espai que ofereix una varietat d'experiències en un mateix recinte, brindant al turista la oportunitat de triar el tipus de vacances que desitgen gaudir. Aquesta disposició s'estructura en àrees temàtiques amb allotjaments i la zona de càmping tradicional, amb parcel·les destinades a les tendes de campanya, a les caravanes i autocaravanes, a més de les furgonetes. Els allotjaments disponibles al ressort inclouen vil·les i lodges (similar al estil d'un

mòbil home construïts amb un disseny ecològic i d'alta qualitat, adaptant-se a la temàtica de cada àrea), glamping (tendes safari, concretament) i bungalows de fusta.

Pel que fa als seus serveis i instal·lacions, en el següent quadre es troben recollides les més destacades:

Quadre 11. Instal·lacions i serveis Càmping Sangulí

Instal·lacions		Serveis
Zona d'allotjaments	Facilitats per autocaravanes (wc químic i aigües grises)	Servei mèdic
Zona de parcel·les	Zona de renta-cotxes	Lloguer de bicicletes i taller de reparació
Piscina Àfrica, Guli, Fiesta Pool, Happy Pool i Relax Pool (totes elles amb tobogans i/o parcs aquàtics, així com tematització especial)	Instal·lacions adaptades a persones amb mobilitat reduïda	Recepció i punt d'atenció al client
Restauració: fins a 10 establiments de restaurants i bars amb varietat d'opcions	Supermercat i tenda de suvenirs	Lloguer de neveres
Sala fitness	Forn de pa	Caixes fortes
Complex esportiu amb pistes de: fútbol, voleibol, ping pon, bàsquet, petanca, minigolf, tennis i pàdel	Centre de erruquería i estètica	Lloguer de cabines de bany privades
Llits elàstics infantils	Parcs infantils i ludoteca	Caixer automàtic
Instal·lacions per a mascotes (piscina, pipi-can, circuit agility, zona de rentat...)	Centre esportiu d'alt rendiment	Wifi gratuït
Trenet per transport de clients pel resort	Club infantil i club teen	Punt de recàrrega elèctrica per vehicles

Bugaderia autoservei	Amfiteatre per a shows	Venda d'entrades per a activitats externes
Sala de cortesia	Beach club	Servei de premsa

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de La Ballena Alegre (2023)

El principal segment de turistes que freqüenten aquest establiment correspon a famílies amb nens i aquells que practiquen el turisme esportiu. Durant els mesos estivals, el càmping s'especialitza en el perfil vacacional de les famílies, mentre que a l'hivern s'enfoca a treballar amb grups esportius, oferint activitats i allotjament per a esportistes d'alt rendiment, així com cursos i campaments esportius. Segons el director de la companyia, Xavier Blasi, el 65% dels seus clients són habituals i repetidors, amb un perfil socioeconòmic de classe mitjana i mitja-alta, i amb una predominança del mercat nacional, seguit per l'holandès l'anglès i l'irlandès (Javier Diaz, 2017). Aquesta preferència per part dels clients recurrents indica la satisfacció amb l'experiència oferta pel càmping i la seva capacitat per atraure i retindre a un públic variat, destacant tant en el mercat nacional com internacional.

4.3.2 Sostenibilitat i tecnologia

El compromís amb la sostenibilitat es consolida com un dels pilars fonamentals pel Càmping Sangulí, establint-lo com un referent en aquest àmbit. En un escenari global on la preservació del entorn i la conservació ambiental assoleixen una transcendència cada cop major, aquest establiment s'ha distingit per apostar per un enfocament proactiu en la implementació de pràctiques i polítiques que impulsen la sostenibilitat des de les seves vessants ambientals, socials i econòmiques. En consonància amb aquests valors, ha desenvolupat una estratègia on l'adopció de tecnologies més eficients i la promoció de la conscienciació ambiental entre turistes, treballadors i proveïdors són fonamentals per al seu funcionament.

Tornant a utilitzar la referència de Marina Pérez (2021), s'evidencia que el càmping compleix també amb els requisits per ser qualificat com un càmping eco-tecnològic. Aquest reconeixement recau en la integració de noves tecnologies dins de les seves operacions diàries, impulsant la innovació i fomentant la sostenibilitat com un element central i indissociable de la seva activitat.

Quadre 12. Relació dels criteris sostenibles i solucions tecnològiques amb el cas de Càmping Sangulí

Criteris de sostenibilitat	Solucions tecnològiques i sostenibles
Integració paisatgística	<ul style="list-style-type: none"> -Construccions de fusta procedents de boscos sostenibles amb ecodissenys. -Més de 70 varietats d'espècies vegetals i almenys 17 espècies d'aus.. -Priorització de l'ús d'agents biològics per al control de plagues i insecticides ecològics naturals. -Instal·lació de caixes de nidificació per aus autòctones. -Colònia de gats de la zona controlada (subministrament d'aigua i menjar, esterilització, cures veterinàries, programa d'adopció de gats...)
Eficiència energètica	<ul style="list-style-type: none"> -Plaques solars tèrmiques per a l'aigua calenta sanitària. -Plaques solars fotovoltaïques per a la producció d'electricitat. -Més d'un 95% de lluminària és LED o de baix consum -Sistemes de control i estalvi en les instal·lacions tècniques per estalviar gas i electricitat. -Equips d'aire condicionat amb un sistema de bloqueig en els termòstats.
Gestió dels residus	<ul style="list-style-type: none"> -Compromís total amb l'economia circular. -19 punts de recollida selectiva per al reciclatge. -Priorització de la reparació enfront de la compra, així com la reutilització de materials en la seva activitat diària. -Disposició de forma gratuïta als treballadors i entitats benèfiques de mobiliari reemplaçat en les renovacions. -Bosses de fruiteria compostables i del supermercat amb més del 70% de material reciclat, a més de bosses reutilitzables als allotjaments. -En contra dels plàstics d'un sol ús. Ofereixen la possibilitat als clients d'emportar-se les begudes en els seus propis recipients. -Trituració de la resta vegetals de la poda per ús de <i>mulch</i>.
Gestió dels recursos hídrics	<ul style="list-style-type: none"> -Plantació d'espècies vegetals autòctones de baix requeriment hídric. -Instal·lació de sistemes de control i estalvi en les instal·lacions per evitar el malbaratament d'aigua.

	-Aixetes i dutxes de baix consum i digitals.
Mobilitat	-Trenet elèctric pel transport de clients per tot el ressort -Vehicles elèctrics per a la mobilitat del personal. -Lloguer de bicicletes per als clients

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de Marina Pérez (2021) i Sangulí Salou (2023).

Adicionalment als aspectes ressaltats en el quadre, el càmping implementa programes d'activitats destinades a la sensibilització ambiental. Amb l'objectiu de fomentar la consciència ambiental entre els més joves, ofereix activitats lúdico-educatives dins del marc del seu programa establert per al miniclub. Aquestes inclouen tallers centrats en temàtiques com el reciclatge i la reutilització de materials o la importància dels insectes en l'ecosistema, entre altres.

Destaca, a més, la seva iniciativa contra el malbaratament alimentari, proporcionant als clients l'opció d'emportar-se els aliments sobrants després de visitar els establiments de restauració i la distribució d'aliments no manipulats provinents dels supermercats del càmping a organitzacions benèfiques. A més, es fa la recollida i redistribució de roba, joguines i altres objectes que els clients deixen als allotjaments a aquestes associacions, contribuint així a reduir el desapropiament i impulsant una visió més responsable envers la sostenibilitat i la comunitat local (Sangulí Salou, 2023).

D'acord amb la informació proporcionada al seu lloc web (Sangulí Salou, 2023), es detallen les certificacions que donen suport a les pràctiques sostenibles de l'establiment de la següent forma:

-UNE-EN ISO 14001:2015 de sistemes de gestió ambiental, per la qual redueixen l'impacte de la seva activitat per tal de garantir la protecció del medi ambient.

-UNE-EN ISO 50001:2018 de sistemes de gestió energètica, que garanteix un ús responsable de l'energia durant el desenvolupament de la seva activitat.

-UNE-EN ISO 9001:2015 de sistemes de gestió de la qualitat, que garanteix l'ús d'un sistema eficaç que ajuda a millorar de forma continuada la satisfacció dels seus clients.

Així doncs, el càmping demostra dia a dia el seu compromís amb la sostenibilitat, adoptant un enfocament holístic que comprèn pràctiques *ecofriendlys*, programes educatius i l'optimització dels recursos per a reduir l'impacte ambiental. Això situa al càmping com un referent no tan sols per la seva qualitat d'allotjaments i de les seves instal·lacions, sinó també pels seus esforços en la minimització de l'impacte de l'activitat turística a la regió.

4.3.3 Premis, reconeixements i distincions

Si bé s'ha reflectit la rellevància de les pràctiques sostenibles i la qualitat per part del Càmping Sangulí fins ara, una evidència clara d'això es mostra en els múltiples premis i reconeixements que els han estat atorgats, tant pel seu enfocament responsable com per l'excel·lència en la qualitat dels seus serveis i instal·lacions.

El més recent guardó obtingut aquest mateix any 2023, prové de la ANWB, atorgant al càmping el reconeixement de "Càmping de l'Any 2023" com el millor establiment de càmping familiar proper al mar en l'àmbit europeu, una nova categoria creada el passat 2022. (Diari de Tarragona, 2023). Tot i que comptava amb més de 1.800 competidors de gran nivell, aquest ha destacat notablement gràcies a les seves instal·lacions i serveis especialment dissenyats per a les famílies i oferint un entorn idíl·lic on gaudir d'experiències inigualables.

Any rere any, el càmping ha estat sotmès a una rigorosa avaluació per part de les entitats ADAC i ANWB, que ha resultat en la renovació ininterrompuda de les corresponents certificacions des de finals de la dècada dels noranta. Aquest compromís per l'excel·lència i la qualitat s'ha evidenciat mitjançant l'obtenció regular de reconeixement de prestigi com la certificació ADAC Superplatz i la distinció ANWB Top Campings.

És important destacar que el càmping ha aconseguit accedir a l'exclusiu Saló de la Fama d'ANWB, un privilegiat espai on es reconeixen als negocis que han demostrat un nivell d'excel·lència exemplar, mantenint estàndards superiors premiats durant cinc anys consecutius. Ressalta també per ser l'únic establiment a Europa que ha obtingut dues vegades consecutives el premi ANWB al "Càmping de l'any" en la categoria de "Millors Allotjaments". Això ha estat possible gràcies a la seva destacada tematització i a l'àmplia varietat en l'oferta d'allotjaments, obtenint aquest reconeixement els anys 2018 i 2019. (Sangulí Salou, gener 2023).

En 2022, el càmping va rebre el guardó de l'associació ACSI, en la categoria de "Millor Piscina de Càmping a Espanya", un reconeixement que premia als establiments amb les piscines més espectaculars. A més, va sobresortir en la nominació de l'ADAC Càmping Awards 2023, on va quedar finalista en la categoria d'Innovació i Progrés. Malgrat no haver aconseguit la distinció, és rellevant mencionar que va ser l'únic càmping d'Espanya nominat en aquesta edició. Aquesta nominació va posar èmfasis en l'arquitectura d'una nova àrea de serveis sanitaris, dotats de banys climatitzats i cabines privades que poden ser reservades en línia. (Sangulí Salou, 2022) Aquest històric de premis consolida la posició del Càmping Sangulí com un referent en la indústria, recolzat pel seu compromís amb l'excel·lència en serveis, instal·lacions innovadores i la constant cerca de la millora i l'avantguarda dins del sector turístic.

4. RESULTATS

Amb el propòsit de dur a terme una anàlisi comparativa centrada en la sostenibilitat i la tecnologia en ambdós càmpings, es desglossen a continuació els aspectes comuns i distintes entre els dos establiments, Càmping Sangulí i La Ballena Alegre. A més, es valorarà les hipòtesis plantejades al començament d'aquest projecte, tot relacionant-ho amb les dades obtingudes a l'enquesta i als resultats observats en l'anàlisi de l'estudi dels dos casos proposats.

En primer lloc, el principal factor compartit i el més notable entre ambdós establiments, Càmping Sangulí i La Ballena Alegre, el qual ha estat determinant en l'elecció per part de l'autora d'aquests dos casos, radica en el seu fort compromís amb la implementació de pràctiques sostenibles i l'adopció de tecnologies per optimitzar la seva gestió i minimitzar el seu impacte ambiental. Cada un d'aquests establiments ha desenvolupat estratègies proactives des de la perspectiva ambiental, social i econòmica, al mateix temps que integren tecnologies en el procés. L'adopció de fonts d'energia tèrmica i elèctrica es posiciona com una eina comuna i fonamental en la reducció del seu consum d'energia. És important subratllar en aquest punt, que La Ballena Alegre destaca més en comparació amb el Càmping Sangulí, ja que ha realitzat una inversió econòmica considerable per aconseguir allotjaments quasi completament sostenibles.

A més, tots dos establiments s'enfoquen en la conscienciació i promoció de la sostenibilitat entre els visitants a través d'activitats diàries. Si bé l'aposta per la sostenibilitat com a missió i valor integral de la seva activitat destaca significativament, s'identifiquen altres aspectes comuns rellevants, entre ells, l'estratègia adoptada en els últims anys de diversificació de l'oferta d'allotjaments i serveis. Tots dos càmpings s'han adaptat a poc a poc a aquesta tendència de proporcionar un ventall més ampli d'opcions per als visitants, possibilitat en gaudi de l'experiència de càmping a perfils distintes de consumidors, des de bungalows, mòbil home o glàmping totalment equipats, amb un disseny innovador i modern per a un segment més exigent, fins a parcel·les destinades als campistes tradicionals on l'essència del càmping original perdura.

Amb l'objectiu d'ambdós de crear autèntics ressorts equiparables a complexos hotelers, l'oferta de serveis s'expandeix considerablement, proporcionant als viatgers una varietat de comoditats d'alta categoria, com centres d'hidroteràpia, perruqueries i salons estètics, una àmplia gamma d'opcions gastronòmiques, programes d'activitats complets per als més petits i opcions de fitness per aquells interessats en mantenir els seus hàbits saludables durant les vacances, d'entre moltes altres.

Comparteixen de la mateixa forma, l'enfocament dirigit cap a un perfil específic de turista, desenvolupant la seva oferta turística cap al segment familiar i proporcionant tot el necessari perquè les famílies amb nens gaudeixin d'experiències úniques.

Tot i els aspectes objectius i tangibles presents en les seves estratègies, es distingeix la dimensió subjectiva dels seus enfocaments. Mentre que el Càmping Sangulí compta amb una política de sostenibilitat ben definida, aquest posa més èmfasi en la responsabilitat social i la implementació de gestos diaris per a contribuir a la reducció de l'impacte de l'activitat com a càmping.

Si bé disposa de pràctiques destacables per promoure l'economia circular i accions per la sostenibilitat en general, l'enfocament de La Ballena Alegre evidencia una major dedicació a la millora de l'eficiència energètica i la minimització del consum, així com la innovació en general, amb una major inversió econòmica, per arribar a ser un càmping totalment sostenible en termes energètics. Aquesta inversió, altrament, en el cas del Sangulí s'ha destinat a millorar l'experiència dins de l'establiment, amb un increment en la tematització i ampliació de zones d'oci. Aquesta simple diferència pot ser la clau que La Ballena Alegre disposi de més certificacions i premis a la sostenibilitat i innovació que el Càmping Sangulí, el qual realment no disposa de cap en aquesta categoria.

En aquest context i considerant les hipòtesis formulades, es procedeix a desenvolupar els resultats pertinents obtinguts:

H₁: Existeix una correlació positiva entre el nivell d'implementació de pràctiques sostenibles i la inversió en tecnologies destinades a millorar la sostenibilitat de les activitats en càmpings, traduït en un major reconeixement i prestigi en el sector.

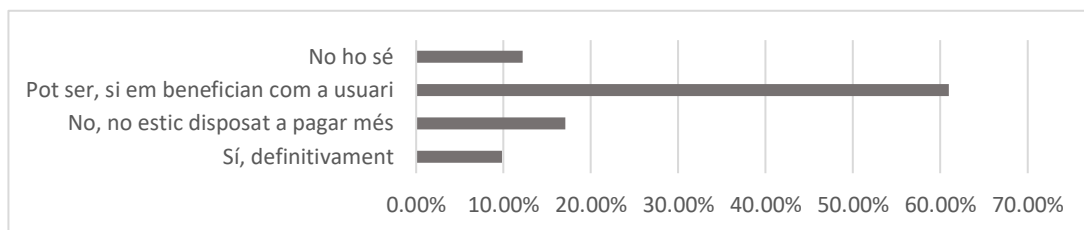
S'ha identificat que efectivament existeix una correlació positiva entre el nivell d'implementació de pràctiques sostenibles i la inversió en tecnologies destinades a millorar la sostenibilitat de les activitats en càmpings, traduït en un major reconeixement i prestigi en el sector. En particular, destaca el cas de la Ballena Alegre, que ha destinat de forma significativa una gran part del pressupost dels últims anys en implementar eines per l'eficiència energètica i la reducció del consum de recursos naturals.

Aquest enfocament es vincula a l'obtenció de reconeixements i premis de prestigi en l'àmbit de la sostenibilitat i la innovació. En contrast, el Càmping Sangulí no ha rebut cap premi similar, reflectint un enfocament diferent en matèria de sostenibilitat. Doncs, aquests reconeixements il·lustren com les empreses que centren els seus esforços en matèries tan importants com la reducció de l'impacte de l'activitat turística, són més ben vistes per part de la indústria i dels organismes externs que avaluen el compromís amb el medi ambient i la innovació en la gestió sostenible.

H₂: La incorporació de pràctiques sostenibles i noves tecnologies no tan sols comporta una millora de la percepció de l'empresa com a entitat compromesa amb la sostenibilitat i la innovació, sinó que atrau a una clientela més conscient, disposada a pagar un valor addicional per experiències turístiques més sostenibles.

La hipòtesis plantejada sobre la relació entre les pràctiques sostenibles, l'adopció de les noves tecnologies i l'atracció d'una clientela amb predisposició a pagar més per experiències turístiques sostenibles, s'ha vist confirmada i reforçada pels resultats obtinguts a l'enquesta realitzada als 41 participants (tots els resultats es troben a l'annex 1). Aquesta ha postat en manifest una disposició positiva per part dels turistes a pagar un cost addicional per la seva estada a càmpings que integren tecnologies sostenibles

Gràfic 5. Disposició a pagar més per estada si el càmping compta amb tecnologies sostenibles

Font: Elaboració pròpia a partir d'enquesta "Campings eco-tecnologicos el comportamiento de la demanda"

No obstant això, el comportament del consumidor en aquest àmbit es mostra com un fenomen de naturalesa complexa. En contraposició, els resultats obtinguts en l'estudi suggereixen que la predisposició dels usuaris cap a la sostenibilitat està intrínsecament lligada a la percepció directa dels beneficis que aquestes pràctiques els proporcionen. Es reconeix, doncs, que la conducta dels consumidors en entorns turístics no es guia únicament per la consideració de pràctiques sostenibles durant les seves estades, sinó més aviat s'identifica la correlació entre la disposició d'aquests i l'expectativa d'aconseguir alguns beneficis. Si més no, es mostra la importància d'establir una bona estratègia de comunicació per part dels establiments i de destacar els beneficis individuals que deriven de les pràctiques sostenibles implementades en aquests establiments, com ara el premi que atorga la Ballena Alegre a la família que menys energia usi durant la seva estada amb ells.

Un aspecte rellevant sorgit dels resultats, és la percepció generalitzada dels enquestats sobre el càmping com a establiment més sostenible que els establiments hotelers, indicant un reconeixement i valoració positiva dels esforços realitzats pels càmpings per implementar solucions tant innovadores com sostenibles, i alhora, ressaltant la importància de la reputació en matèria de sostenibilitat en aquest sector.

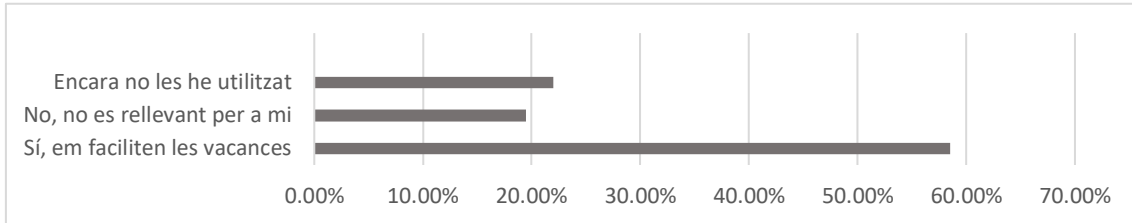
H₃: Les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) i les noves tecnologies representen una eina clau que, quan s'implementa de forma eficaç, contribueix a millorar l'experiència del turista.

D'acord amb les dades recopilades en la mateixa enquesta, és possible extraure conclusions que donen suport a la tercera hipòtesis plantejades sobre el rol de les TIC i de les noves tecnologies en la millora de l'experiència turística als càmpings. Els resultats mostren un alt interès atribuït per part dels enquestats a certes comoditats tecnològiques considerades essencials.

En particular, l'accés a connexió wifi s'identifica com una necessitat fonamental per aquests, destacant aquesta importància d'estar constantment connectats durant la seva estança. Així i tot, s'observa encara la presència de càmpings que ofereixen aquest servei mitjançant un cost addicional, com el cas de La Ballena Alegre. Un alt percentatge apunta cap a la preferència de sistemes de seguretat amb càmeres tecnològicament eficients, emfatitzant la importància de la tecnologia com a mitjà per la garantia de la seguretat i la protecció dels turistes durant les seves vacances, percebent la seva experiència més segura i tranquil·la.

L'ús de tecnologies i aplicacions mòbils per a reservar i accedir a informació rellevant durant la seva estada és una facilitat que una majoria significativa dels enquestats prefereix usar, ja que els facilita les seves vacances, demostrant un interès i una demanda per part dels campistes a l'accés de plataformes i aplicacions mòbils, contribuint de forma positiva a millorar la seva experiència als càmpings.

Gràfic 6. Ús d'aplicacions mòbils per a la reserva de l'estada i gestió d'informació durant l'estada.

Font: Elaboració pròpia a partir d'enquesta "Càmpings eco-tecnològics el comportamiento de la demanda"

De forma generalitzada s'aprecia una tendència positiva cap a la sostenibilitat en el sector dels càmpings, on l'interès i preocupació per part dels turistes és creixent i la implicació de les empreses es veu reflectida en una major conscienciació i promoció de les pràctiques sostenibles en la seva activitat.

*Tots els resultats de l'enquesta es troben ubicades a l'annex 1.

5. CONCLUSIONS

- **Context general**

El present projecte d'investigació ha posat en manifest una estreta relació entre la sostenibilitat, l'adopció de tecnologies innovadores i el sector dels càmpings. Amb els resultats que s'han obtingut, es desvela un creixent interès per part de la demanda cap al consum d'experiències turístiques més sostenibles, considerant al turista actual com un individu hiperconnectat, exigent i conscienciat en l'impacte del turisme sobre les destinacions.

En consonància amb les tendències actuals, l'estudi evidencia una evolució en el comportament del turista contemporani, que valora cada cop més les pràctiques sostenibles del sector turístic, però alhora, es detecta cert rebuig en apostar completament per unes vacances totalment sostenibles, probablement per la falta de coneixement en aquest àmbit específic. Malgrat això, aquesta inclinació que gradualment s'instaura en la societat, es reflecteix per la creixent preferència per allotjaments que promouen un equilibri entre el contacte amb la naturalesa, la disposició de serveis tecnològics i la preservació del medi ambient.

Els càmpings eco-tecnològics sorgeixen i es projecten com una tendència creixent en resposta a aquesta demanda que, amb els temps, es preveu un ascens considerable. Aquests establiments comencen ja a proporcionar als usuaris un turisme alternatiu, amb experiències turístiques més conscients, promocionant comoditats i modernitat al mateix temps que minimitzen el seu impacte en l'entorn natural.

Amb l'objectiu d'alinejar-se amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), cada cop més són els establiments que opten per redefinir les seves línies de negoci o els seus processos operatius per fomentar un turisme més sostenible i ecològic, que garanteixi la seva viabilitat a llarg termini.

El turisme sostenible s'ha convertit en un pilar fonamental pel desenvolupament turístic actual, cercant constantment un equilibri entre la preservació de l'entorn i l'activitat turística. En aquest sentit, els càmpings representen un exemple tangible de com el turisme pot ser resilient i evolucionar cap a un model més sostenible, satisfent d'igual forma les necessitats dels turistes i contribuint al creixement de la consciència col·lectiva sobre la importància de preservar els recursos naturals de les destinacions.

- **Limitacions detectades en l'estudi:**

La investigació es va veure confrontada amb una sèrie de reptes i obstacles que van restringir significativament l'obtenció d'informació rellevant per l'estudi. Un dels principals i més destacats, es va presentar a causa de la falta de resposta per part dels directors dels càmpings, atribuïble al tancament temporal d'aquests establiments, els quals operen principalment durant el període estival. S'han efectuat tres intents de contacte, amb enviament de les preguntes de l'entrevista a través de correu electrònic, sense resposta per la seva part. L'aconseguint d'aquesta informació va limitar l'accés a dades i a perspectives claus que haurien enriquit l'anàlisi i proporcionant una visió més integral de la realitat actual en el sector. A més, la dificultat per accedir a informació proveïda pels ajuntaments va representar un altre repte considerable.

La falta de col·laboració i accés a dades rellevants pels actors municipals, va restringir l'abast de la investigació i va dificultar la comprensió completa de l'entorn regulador i les polítiques locals relacionades amb la sostenibilitat i l'activitat dels càmpings. En certa forma, s'atribueix a aquesta poca col·laboració a les dates en què es realitzava la investigació, coincidint amb el mes de desembre i les festivitats/vacances corresponents. Tot i les petites dificultats trobades en el procés d'investigació, s'ha aconseguit proporcionar una visió general sobre la relació entre la sostenibilitat, les tecnologies emergents i la indústria dels càmpings, aportant una comprensió fonamental sobre les tendències i direcció futura que prendrà el sector en el seu compromís cap a la innovació i la sostenibilitat.

- **Proposta de futures línies d'investigació:**

Malgrat que aquest estudi se centri exclusivament en com els càmpings han evolucionat cap a tendències més sostenibles i tecnològiques, existeixen diverses línies d'actuació o d'investigació que podrien ser de rellevància per a comprendre millor la situació del sector.

Seria de rellevància la realització d'un estudi detallat per quantificar l'empremta de carboni i l'impacte ecològic generat per les activitats diàries en càmpings, permeten identificar les àrees crítiques que contribueixen a l'impacte negatiu i facilitant així el disseny d'estratègies específiques orientades a reduir les emissions de gas d'efecte hivernacle i minimitzar la pressió exercida sobre l'entorn natural. Tanmateix, una comparativa entre càmpings que han implementat pràctiques i tecnologies sostenibles enfront altres que no ho han dut a terme, seria interessant per determinar quin és el seu impacte en el medi ambient i si realment és necessari la transformació cap a càmpings totalment sostenibles per ser viables a llarg termini.

6. BIBLIOGRAFIA

ADAC (2023). *Criterios de clasificación de ADAC*. ADAC Camping. <https://www.adac-camping.de/criterios-de-clasificacion-del-adac/?lang=es>

Agència Catalana de Turisme (2023). *Turisme Familiar*. Generalitat de Catalunya. <https://act.gencat.cat/destino-de-turismo-familiar/?lang=es>

Almeida, M.D.M.A [MARIA DEL MAR] (2019). *Robots, inteligencia artificial y realidad virtual: una aproximación en el sector del turismo*. Cuadernos de turismo, (44), 13-26. <https://revistas.um.es/turismo/article/view/404711/274211>

Altimira, R. [RICARDO]; Muñoz, X. [XIMENA] (2007). *El turismo como motor de crecimiento económico*. Anuario jurídico y económico escurialense, 40, 677-710. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2267966>

Angulo, M. [MAGALI]; Marcovich, M. [Marina]; Rodríguez, E. [EDUARDO]; Valverde, J. [JORGE] (2013). *Etapas del Ciclo de la Decisión del Turista: El Efecto del Tiempo en la Valoración*. Tesis doctoral. Universidad Católica de Perú. <https://core.ac.uk/download/pdf/196532357.pdf>

Arenado, R. [ROCÍO] (2020). *El glamping como forma de alojamiento sostenible y su marco legal en España*. Tesis Doctoral Inédita. Universidad de Sevilla. <https://idus.us.es/handle/11441/97500>

Associació de Càmpings de Sant Pere Pescador (2023). *Més de 40 anys d'història*. Web oficial de l'Associació de Càmpings de Sant Pere Pescador. <https://www.campinginsantperepescador.com/mas-de-40-anos-de-historia/>

Àvila, J.L [JOSE LUIS] (2021). *Estudio: ¿Quiénes son los campistas de hoy?*. Hosteltur. https://www.hosteltur.com/comunidad/nota/026306_estudio-quienes-son-los-campistas-de-hoy.html

Ballena Alegre (2019). *Premio de la FICC*. Blog Ballena Alegre. <https://www.ballena-alegre.com/costabrava/?s=best+camping>

Ballena Alegre (2020). *European Solar Prize 2020*. Blog Ballena Alegre. <https://www.ballena-alegre.com/costabrava/?s=2020>

Ballena Alegre (2022). *La Ballena Alegre, major camping sostenible de Europa*. Blog Ballena Alegre. <https://www.ballena-alegre.com/costabrava/noticias/mejor-camping-sostenible/>

BOE (1956). *Decreto de 14 de diciembre de 1956 por el que se reglamentan los campamentos de turismo (camping)*. Boletín Oficial del Estado núm. 36, de 5 de febrero de 1957, páginas 697 a 700. <https://boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1957-1735>

BOE (1978). *Constitución Española*. Boletín Oficial del Estado núm. 311, de 29 de diciembre de 1978. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>

BOE (1982). *Real Decreto 2545/1982, de 27 de agosto, sobre creación de campamentos de turismo (campings)*. Boletín Oficial del Estado, 242, de 9 de enero de 1982. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1982-26301>

BOE (1992). *Ley 21/1992, de 16 de julio, de Industria*. Boletín Oficial del Estado, 176, de 23 de julio de 1992. <https://boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1992-17363>

BOE (2002) *Ley 13/2002, de 21 de junio, de Turismo de Cataluña*. DOGC núm. 3669, de 03/07/2002, BOE núm. 169, de 16/07/2002. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2002-14081>

Boscoboinik, A [ANDEA]; Bourquard, E. [ERIC] (2011). *Glamping and rural imagery. From production to consumption: Transformation of rural communities*. Editat per Hana Horáková i Andrea Boscoboinik 149–64. https://www.researchgate.net/publication/322739255_Glamping_and_Rural_Imaginary

Canalís, X. [XAVIER] (2022). *Las búsquedas de glamping se disparan en España*. Hosteltur. https://www.hosteltur.com/151776_tendencias.html#:~:text=Las%20búsquedas%20en%20Google%20realizadas,“ecolodge”%20un%2030%25.

Carrasco, S. [SOLEDAD] (2013). *Procesos de gestión de calidad en hostelería y turismo*. EdicionesParainfo. https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=vaFQAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=ICTE+turismo&ots=HQI5l_psYp&sig=3RdpfX_5HAmhqeZLuHKFxxp-ij#v=onepage&q&f=false

Casas, J. [JUANA]; Repullo, J.R [JOSÉ RAMÓN]; Donado, J. [JUAN] (2003). La encuesta como técnica de investigación. Elaboración de cuestionarios y tratamiento estadístico de los datos (I) Vol.31 (527-538). <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0212656703707288>

Cidón, M.[MIREYA]; Recasens, A. [AMADEU] (1977). *Campings con Encanto*. El País, Madrid.

Clements, R. B. [RICHARD]; Senlle, A. [ANDRÉS] (1997). *Guía completa de las normas ISO 14000 (No. 332.72/C62cE)*. Gestión 2000. https://fumigacionessanam.com.ar/pdf/ISO_14000-guia.pdf

Creswell, J. [JOHN]; Creswell, D. [DAVID] (2018). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Fifth edition. Los Angeles, SAGE. https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf

Decisión UE (2017). *Decisión (UE) 2017/175 de la Comisión, de 25 de enero de 2017, relativa al establecimiento de los criterios de la etiqueta ecológica de la UE para el alojamiento turístico*. DOUE núm. 28, de 2 de febrero de 2017, páginas 9 a 43. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-L-2017-80210>

Declaració Ambiental La Ballena Alegre (2021). *Política medioambiental Camping La Ballena Alegre*. La Ballena Alegre. <https://www.ballena-alegre.com/costabrava/medioambiente/>

Delgado, J.M [JOSÉ MANUEL] (1990). *Impactos del turismo desde a perspectiva de la sociología del turismo*. Asociación Española de Expertos Científicos en Turismo. Universidad Antonio de Nebrija. <https://aecit.org/estudio-del-impacto-ambiental-del-turismo-rural/congress-papers/47/#:~:text=En%20el%20caso%20del%20turismo,que%20en%20%C3%A9%20se%20realizan>.

Díaz, J. [JAVIER] (2017). *Entrevista a Xavier Blasi, director general de Camping & Resort Sangulí Salou*. *Diari de Tarragona*. <https://www.diaridetarragona.com/costa/la-palabra-camping-era-peyorativa-20170717-0041-CLDT201707170041>

Diccionario panhispánico del español jurídico (s/f). *Definición Big Data*. Recuperat el 23 de desembre de 2023. <https://dpej.rae.es/lema/big-data>

DOGC (1995). *Decret 64/1995, de 7 de març, pel qual s'estableixen mesures de prevenció d'incendis forestals*. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. núm. 2022 de 10 de març de 1995. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/1995/03/07/64>

DOGC (2007). *Resolució MAH/1239/2007, d'11 d'abril, pper la que s'estableixen els criteris ambientals per l'otorgament del distintiu de garantia de qualitat ambiental als campings*. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. núm. 2784 de 4 de maig de 2007. https://www.gencat.cat/mediamb/qamb/cast/criteris_dogc/dogc4876cast.pdf

DOGC (2020). *Decret 75/2020, de 4 d'agost, de turisme de Catalunya*. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. núm. 8195 de 6 de Agost de 2020. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/2020/08/04/75>

Europa Press Turismo (2023). *Cataluña cerró 2022 con 14,9 millones de turistas internacionales*. Europa Press. <https://www.europapress.es/turismo/fitur/noticia-cataluna-cerro-2022-149-millones-turistas-internacionales-20230118152725.html>

Foment del Treball Nacional (2022). *El sector turístic a Catalunya*. Foment. <https://www.foment.com/es/turismo-y-servicios/#:~:text=El%20turismo%20representa%20un%2012,retos%20en%20su%20futuro%20inmediato>

Gaceta del turismo (2022). *El 60% de los turistas ya reservan a través de un dispositivo móvil según datos de Booking.com*. Gaceta del turismo. <https://gacetadelturismo.com/eventos/el-60-de-los-turistas-ya-reservan-a-traves-de-un-dispositivo-movil-segun-datos-de-booking-com/>

García, M. [Mildreth] (2023). *Innovación tecnológica: qué es, sus tipos y sus beneficios*. Maestría en Innovación para el desarrollo empresarial. <https://blog.maestriasydiplomados.tec.mx/innovacion-tecnologica-que-es-sus-tipos-y-sus-beneficios>

Gil, C. [CARLOS] (2018). *Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS): una revisión crítica*. Papeles de relaciones ecosociales y cambio global, 140(1), pp. 107-118. https://www.fuhem.es/media/cdv/file/biblioteca/revista_papeles/140/ODS-revision-critica-C.Gomez.pdf

González-Reverté, F. [FRANCESC]; Gomis-López, J.M. [JOAN MIQUEL]; Díaz-Luque, P. [PABLO] (2022). *"Reset or temporary break? Attitudinal change, risk perception and future travel intention in tourists experiencing the COVID-19 pandemic"*, Journal of Tourism Futures. <https://doi.org/10.1108/JTF-03-2021-0079>

Gobierno de España (2022). *Plan de modernización y competitividad del sector turístico*. Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia. Gobierno de España. https://turismo.gob.es/es-es/estrategia/06_doc_CORTO_pmcst_abril_2022.pdf

Google Trends (2023). *Evolució de l'interès de la paraula "Glamping" a Google (2017-2023)*. Google. <https://trends.google.com/trends/explore?date=2017-01-01%202023-12-28&geo=ES&q=Glamping&hl=es>

Guàrdia, M. [MANEL]; Rosselló, M. [MARIBEL]. (2020) *La eclosión de los campings en la España franquista: el caso de la "Playa de Barcelona"*. Biblio3W, Revista Bibliográfica de Geografía y Ciencias Sociales. Barcelona: Universidad de Barcelona, 5 de julio de 2020, vol. XXV, nº 1.300 <https://revistes.ub.edu/index.php/b3w/article/view/30830/31640>

Guillén, N.A [NICOLÁS ALEJANDRO] (2020). *"La etiqueta ecológica de la unión europea: régimen jurídico e implementación"*. Actualidad Jurídica Ambiental. Nº. 98 (Febrero), 2020, págs. 44-73. https://zagan.unizar.es/record/100740/files/texto_completo.pdf

Hosteltur (novembre 2018). *La innovació també arriba als campings*. Hosteltur. https://www.hosteltur.com/109634_la-innovacion-tambien-llega-a-los-campings.html

Hosteltur (juny 2020). *El ICTE llança un sel·lo de "turisme segur" per generar confiança*. Hosteltur. https://www.hosteltur.com/136565_el-icte-lanza-un-sello-de-turismo-seguro-para-generar-confianza.html

Hosteltur (novembre, 2022). *La clientela dels campings augmenta un 10% després de la pandèmia*. Hosteltur. https://www.hosteltur.com/154284_la-clientela-de-los-campings-aumenta-un-10-desde-la-pandemia.html

Hosteltur (gener 2023). *Disset campings catalans, entre els millors d'Europa segons la ANWB i el ADAC*. Hosteltur. https://www.hosteltur.com/comunidad/nota/031113_grupo-iberostar-premiado-en-fitur-por-su-modelo-de-turismo-responsable.html

Hosteltur (desembre 2023). *Digitalización y conectividad, las herramientas del viajero actual*. Hosteltur. https://www.hosteltur.com/160368_digitalizacion-y-conectividad-las-herramientas-del-viajero-actual.html

Hrgović, A. [ANA-MARIJA]; Bonifačić, J. [JOSIPA]; Licul, I. [IVANA]. (2018). *Glamping – new outdoor accommodation*. *Ekonomska Misao i Praksa*, 27(2), 621. <https://www.proquest.com/docview/2161030615/7CBDAECFCC1C48E1PQ/1?accountid=15299&sourcetype=Scholarly%20Journals>

ICTE (2000). *¿Qué es el ICTE?*. Instituto para la calidad turística Española. <https://www.calidadturistica.es/Default.aspx>

IDESCAT (2022). *Turistes estrangers. Per país de residència habitual*. Catalunya. 2022. A partir de dades de la “Estadística de movimientos turísticos en frontera y Encuesta de gasto turístico” de l’INE. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15547&lang=es&t=202200>

INE (2021). *Indicadores anuales. Campings. Pernoctaciones. Por categorías*. IDESCAT. Instituto Nacional de Estadística <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10984&lang=es>

INE (2023a). *Viajeros entrados por comunidades y ciudades autónomas, país de residencia y meses*. Instituto Nacional de Estadística. <https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?tpx=60051#!tabs-tabla>

INE (2023b). *Viajeros, pernoctaciones por tipo de alojamiento por comunidades y ciudades autónomas*. Instituto Nacional de Estadística. <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm#!tabs-tabla>

INE (2023c). *Establecimientos, plazas, parcelas, grados de ocupación y personal empleado por zonas turísticas*. Instituto Nacional de Estadística. <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=2049>

Izquierdo, L. [LUIS]; Romero, M. [MARÍA]; Penalva, A. [AIMÉE] (2022). *Tecnologías disruptivas y sostenibilidad turística*. *Economía industrial*, (426), 117-122. <https://www.mincotur.gob.es/Publicaciones/Publicacionesperiodicas/EconomiaIndustrial/RevistaEconomiaIndustrial/426/MORENO,%20NÚÑEZ%20ROMERO%20Y%20TORRES%20PENALVA.pdf>

Jácome, J.S [JANETH STEFANIA] (2021). *El glamping como tendencia del turismo en Ecuador en tiempos de COVID-19*. Revista Científica De FAREM-Estelí, 10(40), 22–42. <https://doi.org/10.5377/farem.v10i40.13041>

Joppe, M. [MARION]; Brooker, E. [ED] (2013). *Trends in camping and outdoor hospitality-An international review*. Tourism Analysis. 3-4. 1-6. https://www.researchgate.net/publication/243532954_Trends_in_camping_and_outdoor_hospitality-An_international_review

Joppe, M. [MARION]; Brooker, E. [ED] (2014) *A critical review of camping research and direction for future studies*. Journal of Vacation Marketing, 20 (4) (2014), pp. 335-351. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1356766714532464>

Kaplan, A. [ABRAHAM] (1964) *The conduct of inquiry. Methodology for behavioral science*. https://books.google.es/books/about/The_conduct_of_inquiry.html?id=ks8wuZHSKs8C&redir_esc=y

Krippendorff, J. [JOST] (1982). *Towards new tourism policies*. Tourism Management, 3(3), 135–148. [https://doi.org/10.1016/0261-5177\(82\)90063-2](https://doi.org/10.1016/0261-5177(82)90063-2)

La Ballena Alegre (2023). *Instalaciones y servicios*. Web oficial de La Ballena Alegre. <https://www.ballena-alegre.com/costabrava/instalaciones/comerciales/>

Martín, M.[MIRIAM]; Miguel, J.A. [JOSÉ ÁNGEL]; López, D.[DAVID] (2012). *M-Tourism: las apps en el sector turístico*. IX Congreso Nacional Turismo y Tecnologías de la Información y las Comunicaciones, TURITEC 2012 pp. 407-424. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5733245>

Más, A. [ADRIÁN]; Ramón, A. B. [ANA B.]; Aranda, P. [PATRICIA] (2020). *La revolución digital en el sector turístico. Oportunidad para el turismo en España*. Ekonomiaz. 2020, 98: 228-251 <https://rua.ua.es/dspace/handle/10045/111464>

Morens, D.M [DAVID]; Folkers, G.K [GREGORY]; Fauci, A.S [ANTHONY] (2009). *What is a pandemic?*. The Journal of Infectious Diseases, Vol. 200 No. 7, pp. 1018-1021. <https://academic.oup.com/jid/article/200/7/1018/903237>

OMT (2015). *Las tecnologías al servicio del turismo para todos*. Organización Mundial del Turismo. <http://ethics.unwto.org/es/event/las-tecnologias-al-servicio-del-turismo-para-todos>

Ordozgoiti, E. [ELENA] (1999). Normalización en servicios turísticos. Estudios turísticos, 43-52. https://turismo.janium.net/janium/Objetos/REVISTAS_ESTUDIOS_TURISTICOS/82021.pdf

Perez, M. [MARINA] (2021). *Análisis de practicas esenciales en materia de sostenibilidad en campings de España*. Treball Final de Màster. Universitat Oberta de Catalunya. <https://openaccess.uoc.edu/handle/10609/129228?locale=es>

Picornell, C. [CLIMENT] (1993). *Los impactos del turismo*. Papers de Turismo, 11, 65–92. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2201703>

Real Academia Española (RAE) (s/f). *Definición de Realidad virtual*. Diccionario de la lengua española. Recuperat el 23 de desembre de 2023. <https://dle.rae.es/realidad#CfxhrOR>

Red Española del Pacto Mundial de las Naciones Unidas i UNWTO (2016). *El sector turístico y los objetivos de desarrollo sostenible*. Pacto Mundial. <https://www.pactomundial.org/wp-content/uploads/2019/09/El-sector-tur%C3%ADstico-y-los-ODS.pdf>

Redacción Interempresas (2013). *Las últimas tecnologías en el mundo de las ciudades y el càmping presentes en Municipalia e Innocamping*. Interempresas. https://www.interempresas.net/Equipamiento_Municipal/Articulos/115098-ultimas-tecnologias-mundo-ciudades-camping-presentes-Municipalia-Innocamping.html

Reglamento UE (2019). *Reglamento (CE) n. 66/2010 del Parlamento Europeo y del Consejo de 25 de noviembre de 2009 relativo a la Etiqueta Ecológica de la UE*. Diario Oficial de la Unión Europea. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/es/txt/pdf/?uri=celex:32010r0066&from=de>

Revista AENOR (2017). *Suplemento Normas al día*. Número 328. AENOR. <https://portal.aenormas.aenor.com/revista/328/normas-camping.html>

Rice, W. [WILLIAM]; Mateer, T. [TIM]; Taff, B. [BRENDAN]; Lawhon, B. [BEN]; Reigner, N. [NATHAN]; Newman, P. [PETER] (2020). *The COVID-19 pandemic continues to change the way people recreate outdoors: A second preliminary report on a national survey of outdoor enthusiasts amid the COVID-19 pandemic*. <https://doi.org/10.31235/osf.io/dghba>

Hernández, R. [ROBERTO]; Fernández, C. [CARLOS]; Baptista, P. [PILAR] (2014). *Metodología de la investigación* (6a. ed). México D.F. McGraw-Hill. <https://www.icmujeres.gob.mx/wp-content/uploads/2020/05/Sampieri.Met.Inv.pdf>

Rodríguez Coello, J. E. [JOSE ENRIQUE] (2002). *Certificación ISO 14000 ¿Por qué?*. Revista Galega de Economía, vol. 11 (2), pp. 1-12. <https://www.redalyc.org/pdf/391/39111224.pdf>

Sangulí Salou (2021). *Nuestra empresa Historia*. Web oficial Sangulí Salou. <https://www.sangulisalou.com/nuestra-empresa/historia/>

Sangulí Salou (2022). *Sangulí Salou nominado a ADAC Camping Awards 2023*. Web oficial Sangulí Salou. <https://www.sangulisalou.com/sanguli-salou-nominado-adac-camping-awards-2023/#:~:text=El%20Camping%20%26%20Resort%20Sangul%C3%AD%20Salou,de%20Espa%C3%B1a%20nominado%20para%202023.>

Sangulí Salou (gener 2023). *Sangulí Salou gana el premio al Camping del Año 2023*. Web oficial Sangulí Salou. <https://www.sangulisalou.com/sanguli-salou-gana-el-premio-al-camping-del-ano-2023/>

Sangulí Salou (2023). *Sangulí i la sostenibilitat*. Web oficial Sangulí Salou. <https://www.sangulisalou.com/sostenibilitat/>

Salgado, A. [ALFONSO] (1996). *La distribución de competencias en materia de turismo: el turismo en la Comunidad Autónoma de Aragón*. Diputación Provincial de Huesca, Departamento de Desarrollo y Medio Ambiente, D.L. 1997.-p.73-168 <https://derechoaragones.aragon.es/bvda/es/consulta/registro.do?control=DGA20060005579>

Serrat, J. [JORDI] (2022). *Toni Castellar (Ballena Alegre): "Estando de vacaciones también se puede contribuir a la preservación del planeta"*. Web Grup CETT. <https://www.cett.es/es/camping-sostenibilidad-ballena-alegre-alimara>

Sfandla, C. [CHOUKI]; Björk, P. [PETER] (2012). *Tourism Experience Network: Cocreation of Experiences in Interactive Processes*. International Journal of Tourism Research, 15;5,495-506 https://www.academia.edu/4366634/Tourism_Experience_Network_Co_creation_of_Experiences_in_Interactive_Processes

Sirakaya-Turk, E. [ERCAN]; Woodside, A.G [ARCH. G] (2005). *Building and Testing Theories of Decision Making by Travelers*. *Tourism Management*. 26 (6): 815-832. https://www.researchgate.net/publication/240186298_Building_and_Testing_Theories_of_Decision_Making_by_Travelers

Sonnen Spain (2021). *El proyecto de los bungalós fotovoltaicos con acumulación energética sonnen de la Ballena Alegre gana el Premio EuroSolar Prize 2020*. *Sonnen*. <https://sonnen.es/blog/bungalos-fotovoltaicos-con-acumulacion-energetica-sonnen-ballena-alegre-gana-premio-Eurosolar-2020/>

Torramadé, C. [CARLES] (2017). *Adeu al primer càmping d'Espanya*. *Diari de Girona*. <https://www.diaridegirona.cat/baix-emporda/2017/11/11/adeu-primer-camping-d-espanya-49007563.html>

Touriñán, J.M [JOSÉ MANUEL]; Saez, R. [RAFAEL] (2006). La metodología de investigación y la construcción del conocimiento de la educación. *Eduga: Revista Galega do Ensino*, 48 (375-410) <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2554505>

Turisme de Catalunya (2023). *La Ballena Alegre Costa Brava*. Web oficial de Turisme de Catalunya. <https://www.catalunya.com/ca/continguts/allotjaments/la-ballena-alegre-costa-brava-17-13004-131?language=ca>

UNWTO (2015). *El turismo en la Agenda 2030*. Organización Mundial del Turismo. <https://www.unwto.org/es/turismo-agenda-2030>

Vasallo, I. [IGNACIO] (1983). *El turismo de masas en España*. *Estudios turísticos*, (80). https://turismo.janium.net/janium/Objetos/REVISTAS_ESTUDIOS_TURISTICOS/42257.pdf

Vazquez, A. [ANA] (2016). *¿Qué beneficios han traídos las nuevas tecnologías al sector turístico?*. *Hosteltur*. https://www.hosteltur.com/comunidad/nota/004562_que-beneficios-han-traido-las-nuevas-tecnologias-al-sector-turistico.html

Veal, A.J (2006) *Research methods for leisure and tourism: A practical guide*. Harlow, Financial Times. Prentice Hall. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/bibliouocsp-ebooks/reader.action?docID=5136614>

Vicepresidencia Tercera del Gobierno (2022). *¿Qué es la Etiqueta Ecológica?*. Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. https://www.miteco.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/temas/etiqueta-ecologica-de-la-union-europea/etiqueta-ecologica-europea/que_es.html

Wearing S. [STEPHEN]; Neil J. [JOHN] (2012). *Ecotourism. Impacts, potentials and possibilities*. Oxford.

https://ds.amu.edu.et/xmlui/bitstream/handle/123456789/6339/%5BStephen_Wearing_John_Neil%5D_Ecotourism%28BookFi.org%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Wellner, K. [KONSTANTIN] (2015). *Introduction to the Research Field: Camping & Caravanning*. In: *User Innovators in the Silver Market: An Empirical Study among Camping Tourists*. Pág. 61-68 https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-09044-9_5#citeas

World Tourism Organization (UNWTO), Centre of Expertise Leisure, Tourism & Hospitality, NHTV Breda University of Applied Science, & NHL Stenden University of Applied Sciences (Eds.) (2018). *Overtourism'? – understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions, executive summary*. World Tourism Organization. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284420070>

World Tourism Organization (UNWTO) (2023). *Desarrollo sostenible*. World Tourism Organization. <https://www.unwto.org/es/desarrollo-sostenible#:~:text=>

Xiang, Z. [ZHENG] (2018). *From digitalization to the age of acceleration: On information technology and tourism*. *Tourism management perspectives*, 25, pp. 147-150.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S221197361730137X>

Zlatanov, S. [SONJA]; Popesku, J. [JOVAN] (2019). *Current Applications of Artificial Intelligence in Tourism and Hospitality*. pp. 84-90.

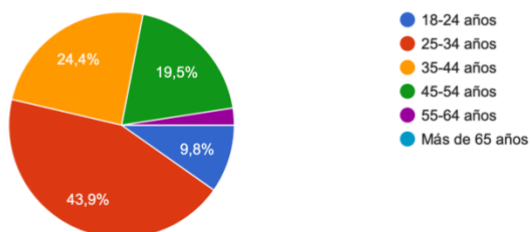
https://www.researchgate.net/publication/333242550_Current_Applications_of_Artificial_Intelligence_in_Tourism_and_Hospitality

6.1 ANNEXES

Annexe 1. Enquesta: Càmpings eco-tecnològics i el comportament de la demanda.

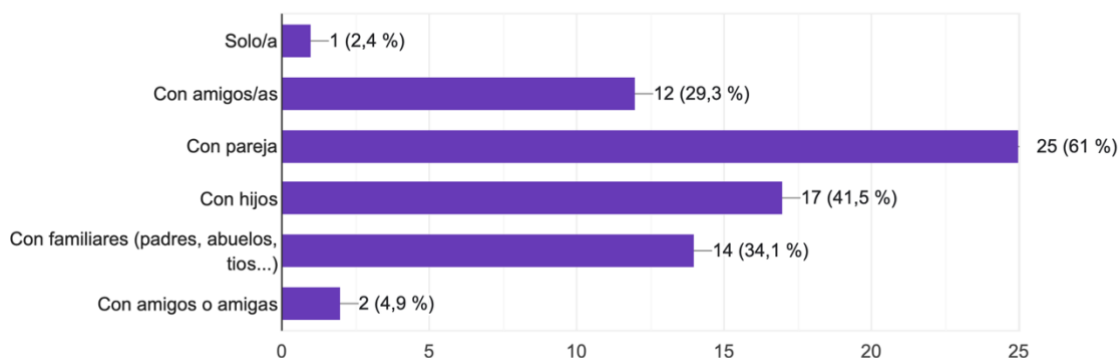
Edad

41 respuestas

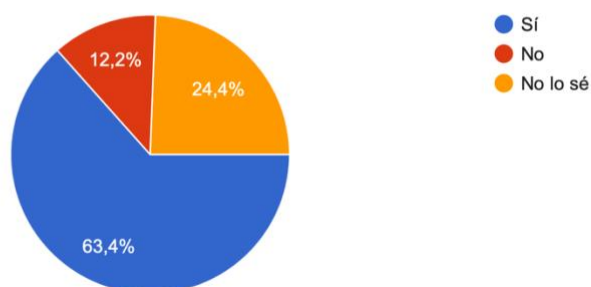
1. ¿Con quién sueles viajar?

41 respuestas

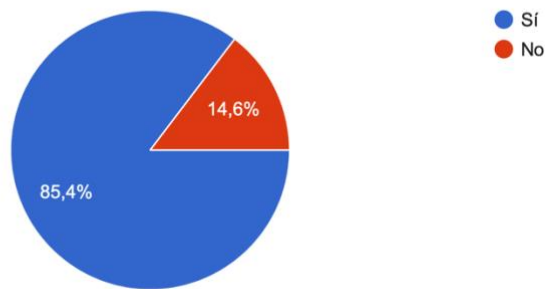
2. De primeras, ¿crees que un camping es más sostenible que un hotel?

41 respuestas

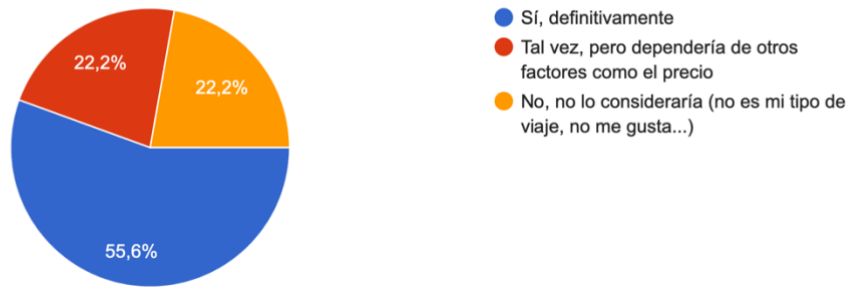
3. ¿Has realizado alguna vez turismo de camping?

41 respuestas

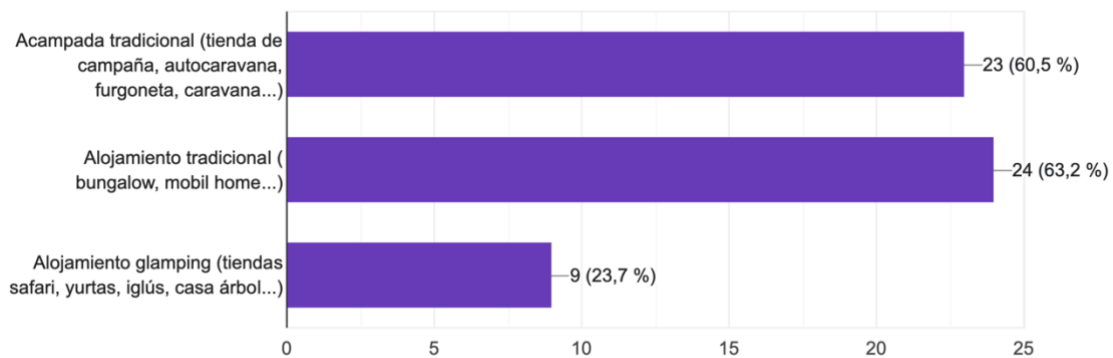
3.1 Si la respuesta anterior ha sido "NO" y se te presentara la oportunidad de viajar a un camping que ofreciera una experiencia con tecnología y prácticas sostenibles, ¿considerarías esta opción?

9 respuestas

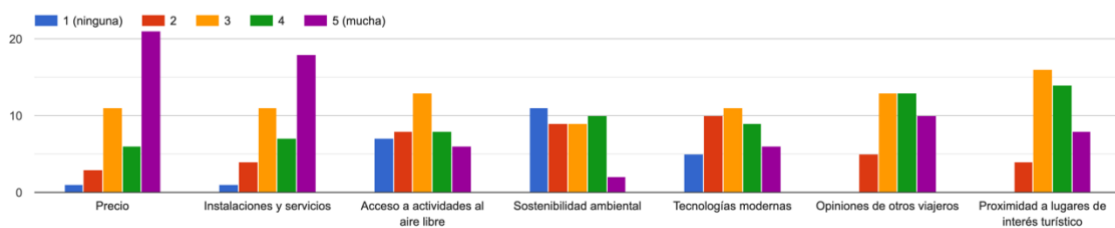

3.2 Si la respuesta a la pregunta 3 ha sido "Sí", ¿en que modalidad te has alojado? (Puedes seleccionar más de una opción)

38 respuestas

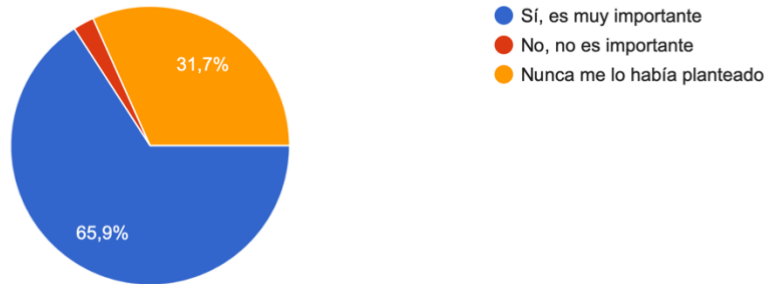

4. ¿Qué aspectos te motivan a elegir un establecimiento para tus vacaciones? Valora del 1 al 5 estas opciones en función de que importancia le das

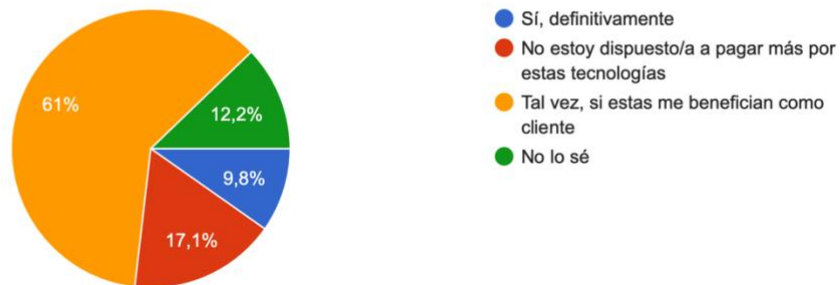
5. ¿Piensas que los campings deberían tener por ley tecnologías y métodos de gestión sostenibles? (residuos, reducción del consumo en suministros...)

41 respuestas

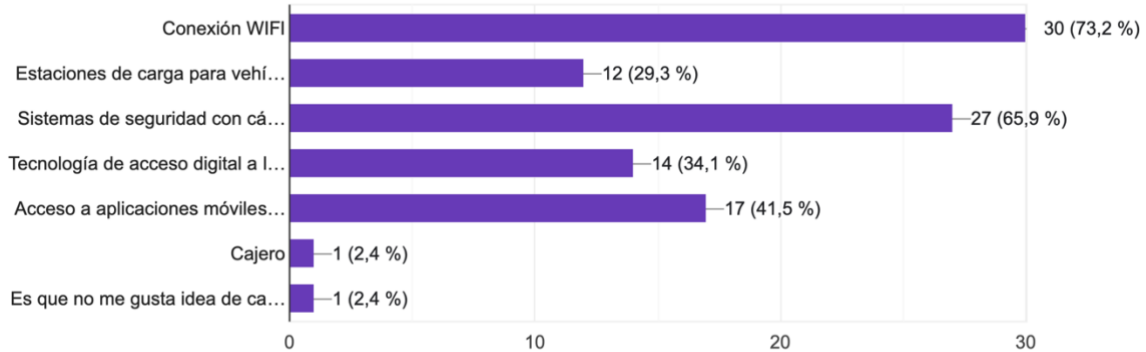
6. ¿Consideras que la implementación de tecnologías sostenibles aumentaría tu disposición a pagar más por tu estancia en un camping?

41 respuestas

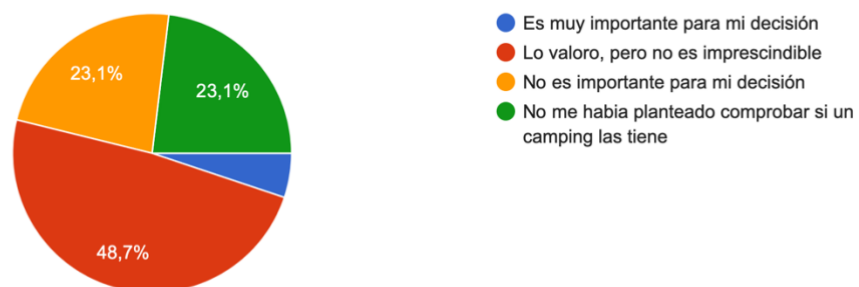
7. ¿Qué comodidades tecnológicas consideras importantes en un camping?

41 respuestas

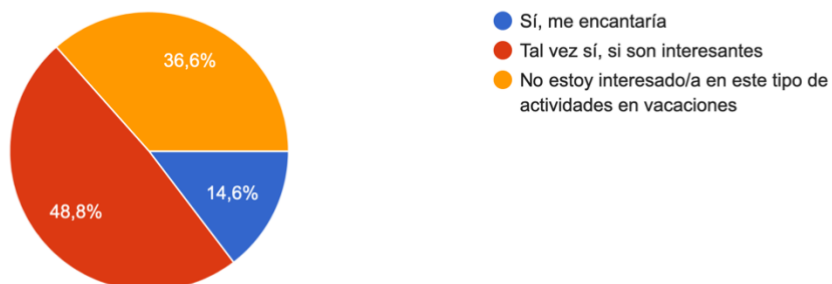
8. ¿Valoras la certificación de sostenibilidad (por ejemplo, etiquetas ecológicas) al seleccionar un camping para tu estancia?

39 respuestas

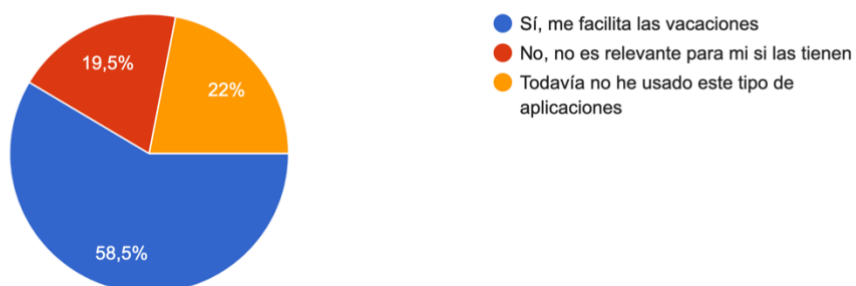
9. ¿Estarías dispuesto a participar en programas de voluntariado o actividades de conservación ambiental mientras estás de vacaciones?

41 respuestas

10. ¿Sueles utilizar aplicaciones móviles para reservar y acceder a servicios o información dentro del camping?

41 respuestas

Annexe 2. Preguntes entrevista a directors càmpings (sense resultat)

1. Quines pràctiques o mesures de sostenibilitat s'han implementat en els últims anys per a reduir l'impacte ambiental?
2. S'utilitzen energies renovables a les instal·lacions i/o allotjaments? Quines?
3. S'estableixen polítiques per conservar i protegir els recursos naturals de la zona? Quines?
4. Heu detectat un increment en la demanda de campistes interessats en el turisme sostenible durant els últims anys, arran de la pandèmia?
5. Quines noves tecnologies s'han incorporat per millorar l'experiència dels campistes?
6. Heu invertit en sistemes d'energia o tecnologia intel·ligent per optimitzar el consum dels subministraments?
7. Quins reptes us heu enfrontat a l'implementar noves tecnologies al càmping?
8. Cap a on esteu encaminant els esforços? Teniu plans d'inversions tecnològiques futures?
9. S'ofereixen opcions de transport sostenible, com bicicletes o sistemes de transport públic propers?
10. Quina es la despesa en inversió tecnològica per millorar l'eficiència energètica i la gestió de residus que heu aplicat en els últims anys, si es pot saber?

Intents de contacte:

-12 de desembre 12:30 hores. Contacte amb Sergi Novell (Director d'allotjament de Càmping Sangulí) via telefònica. Comentat d'enviar les preguntes de l'entrevista per email i posterior enviament de les respostes abans del 22 de desembre. 17:15 hores. Contacte amb Toni Castellar (Director de La Ballena Alegre) via telefònica. Comentat d'enviar les preguntes de l'entrevista format veu o escrit per email i posterior enviament de les respostes avans del 22 de desembre.

-21 de desembre 13:00 hores. Recordatori via telefònica a ambos directors. Sense resposta.

Annexe 3. Preguntes entrevista a entitat pública (ajuntament) (sense resultat)

1. Disposeu d'algun pla d'ordenació urbanística que determini les zones habilitades per poder edificar i ampliar els càmpings en el municipi, sense afectar a les zones protegides o sense que afecti al medi natural?
2. S'han establert mesures específiques de protecció mediambiental per als càmpings de la zona?
3. Existeix algun tipus de incentius o eines de suport per promoure pràctiques sostenibles en els càmpings de la zona? Del contrari, es duen a terme algun tipus de campanya de conscienciació sobre turisme sostenible als càmpings?
4. Disposeu d'alguna base de dades actualitzada sobre estadístiques turístiques dels càmpings de la zona?
5. Existeix algun tipus d'iniciativa o subvenció per part de l'ajuntament per fomentar la innovació tecnològica als càmpings?
6. De quina forma col·labora l'ajuntament amb els càmpings de la zona? Com s'estableixen sinergies entre vosaltres?
7. L'ajuntament té algun projecte o pla per tal de desenvolupar el turisme en càmpings a la regió de cara al futur?

Intents de contacte:

-13 de desembre 11:00 hores. Contacte amb el regidor delegat del Patronat de Turisme de Salou. Comentat enviament de les preguntes de l'entrevista per email i posterior enviament de les respostes en format veu o escrit abans del 22 de desembre.

-21 de desembre 14:00 hores. Recordatori via telefònica. Sense resposta.

Annexe 3. Declaració ambiental La Ballena Alegre 2021

Annexe 4. Guia sostenibilitat Càmping Sangulí

